

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет обліку та податкового менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "ОБЛІК І АУДИТ"

галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"

спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ НАЯВНОСТІ ТА НАДХОДЖЕННЯ
ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В ПРАТ «ОБОЛОНЬ»

Здобувача: Веселова Максима Богдановича _____

Науковий керівник: доцент, к.е.н. Коршикова Р.С. _____

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з
атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

В.о. завідувача кафедри: доцент, к.е.н. Коршикова Р.С. _____

Київ – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет обліку та податкового менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "Облік і аудит"

Спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

Галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи
(гарант) освітньо-професійної
програми

В.о. завідувача кафедри

_____ 2023 р.

_____ 2023 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Веселову Максиму Богдановичу

очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: **ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ НАЯВНОСТІ ТА
НАДХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В ПРАТ «ОБОЛОНЬ»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від "24" березня 2023 р. №506-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

ПРАТ «ОБОЛОНЬ»

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Загальні засади побудови системи обліку виробничих запасів підприємства
Розділ 2	Облік наявності та надходження виробничих запасів на ПрАТ "ОБОЛОНЬ"
Об'єкт дослідження:	система обліку виробничих запасів на ПрАТ «ОБОЛОНЬ»
Предмет дослідження:	теоретичні та практичні аспекти побудови обліку наявності та руху виробничих запасів ПрАТ «ОБОЛОНЬ»
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	вивчення методичних та практичних аспектів обліку наявності виробничих запасів та їх надходження на підприємстві, а також розробка напрямків їх вдосконалення

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	- Визначити сутність запасів підприємства та здійснити їх класифікацію. - Дослідити вплив організаційних та технологічних аспектів діяльності підприємства ПрАТ «ОБОЛОНЬ» на облік виробничих запасів. - Проаналізувати облікову політику ПрАТ "ОБОЛОНЬ" щодо виробничих запасів та її відповідність вимогам чинного законодавства.
У розділі 2	- Дослідити документальне забезпечення обліку наявності та надходження виробничих запасів підприємства. - Вивчити аналітичний та синтетичний облік наявності та надходження виробничих запасів в ПрАТ "ОБОЛОНЬ". - Розробити напрямки вдосконалення обліку наявності та надходження виробничих запасів в ПрАТ "ОБОЛОНЬ".

Завдання підготував
науковий керівник

(підпис)

Р.С. Коршикова

«27» березня 2023 р.

Завдання одержав
здобувач

(підпис)

М.Б. Веселов

«27» березня 2023 р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 49 сторінок, 4 таблиці, 26 рисунків, список використаних джерел з 46 найменувань, додатки.

«Формування системи обліку наявності та надходження виробничих запасів в ПРАТ "Оболонь"»

Об'єктом дослідження є система обліку запасів на ПрАТ «Оболонь».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти побудови обліку наявності та руху виробничих запасів підприємства.

Мета дослідження. Вивчення методичних аспектів обліку наявності виробничих запасів та їх надходження на підприємстві, а також розробка напрямків їх вдосконалення

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- визначити сутність запасів підприємства та здійснити їх класифікацію;
- дослідити вплив організаційних та технологічних аспектів діяльності підприємства ПрАТ Оболонь на облік виробничих запасів;
- проаналізувати облікову політику ПрАТ "ОБОЛОНЬ" щодо виробничих запасів та її відповідність вимогам чинного законодавства;
- дослідити документальне забезпечення обліку наявності та надходження виробничих запасів підприємства;
- вивчити аналітичний та синтетичний облік наявності та надходження виробничих запасів підприємства;
- розробити напрямки вдосконалення обліку наявності та надходження виробничих запасів підприємства.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Практична значущість отриманих результатів полягає в дослідженні впливу організаційних та технологічних аспектів діяльності підприємства ПрАТ Оболонь на облік виробничих запасів; аналізі облікової політики ПрАТ "ОБОЛОНЬ" щодо виробничих запасів та її відповідність вимогам чинного законодавства; вивченні аналітичного та синтетичного обліку наявності та надходження виробничих запасів підприємства; розробці напрямків вдосконалення обліку наявності та надходження виробничих запасів підприємства.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2023.

Рік захисту роботи: 2023.

Ключові слова: Облік, виробничі запаси, надходження, облікова політика, документообіг, ліквідність

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВ	5
1.1. Сутність та класифікація запасів підприємства.....	5
1.2. Вплив організаційних та технологічних аспектів діяльності підприємства ПрАТ «ОБОЛОНЬ» на облік виробничих запасів.....	14
1.3. Облікова політика ПрАТ «ОБОЛОНЬ» щодо виробничих запасів та її відповідність вимогам чинного законодавства.....	25
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК НАЯВНОСТІ ТА НАДХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПРАТ «ОБОЛОНЬ»	29
2.1. Документальне забезпечення обліку наявності та надходження виробничих запасів підприємства.....	29
2.2. Аналітичний та синтетичний облік наявності та надходження виробничих запасів підприємства.....	33
2.3. Напрямки вдосконалення обліку наявності та надходження виробничих запасів підприємства.....	37
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48
ДОДАТКИ	53

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна підприємницька діяльність вимагає виваженої політики корпоративного управління. Одним із найважливіших структурних елементів у виробничому процесі є виробничі запаси підприємства. Рациональна організація обліку, оподаткування та контролю (зовнішнього та внутрішнього) приймально-відпускних операцій виробничих запасів підприємства є умовою забезпечення його безперебійної роботи. В сучасних умовах господарювання підприємства потребують подальшого дослідження та розробки ефективних систем управління активами, одним із основних змістів яких є формування ефективних процедур обліку наявності та руху запасів.

Нині питання бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту запасів з урахуванням змін чинного законодавства набувають усе більшої актуальності та виступають об'єктом дослідження багатьох провідних вітчизняних науковців: Ф.Ф. Бутинця, Н.В. Гудзь, О.А. Петрик, І.Б. Садовської, Ю.М. Тютюнника та ін.

Питання обліку запасів висвітлені у численних працях науковців. Серед праць вітчизняних науковців можна виділити матеріали класичних навчальних посібників, у яких висвітлюються особливості первинного, аналітичного та синтетичного обліку виробничих запасів. Це відомі навчальні видання Бутинця Ф.Ф., Голова С.Ф., Кірейцева Г.Г., Кужельного М.В., Кузьмінського А.М., Лінника В.Г., Моссаковського В.Б., Пушкаря М.С., Садовської І.Б., Сопка В.В., Ткаченко Н.М. та інших.

Метою дослідження є вивчення методичних аспектів обліку наявності виробничих запасів та їх надходження на підприємстві, а також розробка напрямків їх вдосконалення.

Відповідно до мети було визначено наступні *завдання* дослідження:

- визначити сутність запасів підприємства та здійснити їх класифікацію;
- дослідити вплив організаційних та технологічних аспектів діяльності підприємства ПрАТ Оболонь на облік виробничих запасів;

- проаналізувати облікову політику ПрАТ "ОБОЛОНЬ" щодо виробничих запасів та її відповідність вимогам чинного законодавства;
- дослідити документальне забезпечення обліку наявності та надходження виробничих запасів підприємства;
- вивчити аналітичний та синтетичний облік наявності та надходження виробничих запасів підприємства;
- розробити напрямки вдосконалення обліку наявності та надходження виробничих запасів підприємства.

Об'єктом дослідження є система обліку запасів на ПрАТ «Оболонь».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти побудови обліку наявності та руху виробничих запасів підприємства.

Методи дослідження. Основними методами дослідження стали: аналіз і синтез, системний та комплексний підхід, узагальнення, табличний та графічним метод.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Практична значущість отриманих результатів полягає в дослідженні впливу організаційних та технологічних аспектів діяльності підприємства ПрАТ Оболонь на облік виробничих запасів; аналізі облікової політики ПрАТ "ОБОЛОНЬ" щодо виробничих запасів та її відповідність вимогам чинного законодавства; вивченні аналітичного та синтетичного обліку наявності та надходження виробничих запасів підприємства; розробці напрямків вдосконалення обліку наявності та надходження виробничих запасів підприємства.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження стали праці вітчизняних та зарубіжних науковців з питань теорії, методології та методики обліку запасів підприємства, нормативно-правові акти, статистичні дані, інтернет-ресурси, дані обліку і звітність підприємства.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, що містять шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та класифікація запасів підприємства

У сучасних умовах існує об'єктивна потреба в поліпшенні наявності та використання засобів і предметів праці організації в процесі виробництва, виконання робіт, надання послуг, особливо якщо це стосується таких важливих і визначних класів активів, такі як запаси. Підходи до визначення сутності запасів, що розглядаються у роботах зарубіжних авторів, наведено на рис. 1.1. Визначення поняття «запаси», які представлені у працях вітчизняних дослідників, узагальнено на рис. 1.2.

Визначення	Джерело
Запаси є матеріальними цінностями, які має підприємство для подальшого продажу. Прихильники цієї позиції головним критерієм визнання запасів визначають їх подальше використання - продаж.	• Ж. Перар [27, с. 117]
«Раніше термін «запаси» часто застосовувався в Північній Америці промисловими концернами для визначення функцій щодо забезпечення збереження товару, закупленого для внутрішнього фірмового використання на складі, наприклад, канцелярських і офісних приладів. Однак нині цей термін використовується в тому розумінні, який у нього вкладають у Великобританії, Європі, де «запас» використовується в ширшому значенні і включає придбання, складування та відпуск товару» [7].	• Х.Е. Фірон, М.Р. Ліндерс [7]
Під запасами розуміються матеріальні цінності, які перебувають на складах постачальників у вигляді готової продукції, на проміжних складах та складах споживачів.	• К. Маркс [9, с. 156]
Запаси - товари та матеріали, що постачаються та зберігаються на підприємстві. Вони утворюються кожного разу, коли ресурси, що надходять чи виходять з підприємства, не використовуються, хоч і доступні.	• Д. Уотерс [11, с. 362]

Рисунок 1.1 - Підходи до визначення сутності «запаси» зарубіжних авторів

Згідно з практикою зарубіжних авторів, поняття «запасів» в основному визначають як матеріальні цінності, що належать підприємству і

використовуються для продажу або подальшої господарської діяльності підприємства.

Визначення	Джерело
«Запаси - активи, які: 1. утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; 2. перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; 3. утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством» (с. 74).	• Слюсарчук Л.І. [24]
Запаси - це активи, які: 1) утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; 2) перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; 3) утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством (с. 233-234).	• Ткаченко Н.М. [23].
Під запасами розуміються «всі товарно-матеріальні цінності, якими підприємство володіє на певну дату, незалежно від місця їх знаходження». Отже, в основі цього визначення лежить право власності на запаси, що поєднує в собі такі обов'язкові елементи, як володіння, користування та розпорядження ними.	• Ф.Ф.Бутинець [17, с. 125]
До запасів, що використовуються у комерційній діяльності, відноситься готова продукція виробничої сфери (сільськогосподарської, промислової, будівельної), яка купується комерційними підприємствами з метою продажу.	• В.В. Сопко [22, с. 227]
Запаси - це ресурси (активи) підприємства, які зберігаються для продажу за умов звичайної господарської діяльності або перебувають у процесі виробництва для такого продажу, або утримуються для споживання у виробничому процесі чи під час надання послуг, а також для управління підприємством (сировина й матеріали, комплектуючі вироби, готова продукція, паливо, будівельні матеріали, товари, малоцінні та швидкозношувані предмети тощо).	• З.Б. Живко, М.О. Живко, І.Ю. Живко [4, с. 121]
Запаси - це будь-які ресурси підприємства, що призначені для використання, але тимчасово не використовуються (сировина, матеріали, паливо, обладнання, машини, товари, електроенергія тощо).	• Е.А. Зінь [5, с. 105]
Запасом є будь-який ресурс, який використовується для того, щоби задовольнити поточну або майбутню потребу (заготовки та вихідні матеріали, напівфабрикати, що перебувають у виробничому процесі, готові вироби).	• В.А. Козловський [6, с. 95]
Запаси - це все те, на що є попит, але все, що сьогодні виключено з виробничого або особистого споживання; всі матеріальні, фінансові, трудові та інші ресурси, які нині не використовуються.	• В.А. Савкович [7, с. 8]
Запаси - це оборотні активи підприємства, які використовуються переважно в одному операційному циклі діяльності підприємств або в період до одного року.	• Г.В. Нашкерська [8, с. 208]
Запаси - наявність відповідних матеріальних ресурсів, до яких належать засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності, необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, що ще не використовуються.	• Л. Каніщенко [12, с. 583]

Рисунок 1.2 - Підходи до визначення сутності «запаси» вітчизняних авторів

Згідно з думками зарубіжних авторів, поняття «запаси» в основному визначають як матеріальні цінності, що належать підприємству і використовуються для продажу або подальшої господарської діяльності підприємства.

Таким чином, з економічної точки зору запаси являють собою частину наявного оборотного капіталу і створюють умови для виробничої та торговельної діяльності. Зміни запасів відображають окремі макроекономічні показники, співвідношення виробництва і споживання, за якими можна оцінити й проаналізувати стан і розвиток господарства, а також ефективність використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів.

Крім того, з точки зору зростання резервів у виробництві, обігу та споживанні резерви є незамінними як фактор накопичення, що відображає зростання національного багатства.

Як об'єкт бухгалтерського обліку запаси – це оборотні активи, які є достатньо ліквідними, щоб їх можна було використовувати у виробничому процесі, продати або перепродати для отримання грошових коштів для організації протягом 12 місяців. Усі науковці наголошують на досить низьких рівнях ліквідності порівняно з грошовими коштами, їх еквівалентами та короткостроковою дебіторською заборгованістю.

Якщо узагальнити особливості сутності запасів, то можна дійти висновку, що запаси повинні відповідати таким ознакам, які відображено на рис. 1.3.

Рисунок 1.3 - Ознаки запасів підприємства

Джерело: створено автором [34]

Крім відповідності певним ознакам, запаси також мають забезпечувати виконання низки функцій. Основні економічні функції запасів відображено на рис. 1.4.

Рисунок 1.4 - Функції запасів підприємства

Джерело: створено автором на основі [5; 15]

Для кращого розуміння підходів, на основі яких можна організувати побудову системи обліку запасів доречно розглянути їх узагальнену класифікацію. Групування запасів за різними ознаками відобразимо на рис. 1.5.

Розглянемо основні класифікації запасів підприємства. Насамперед, відносно призначення запасів їх можна поділити так (рис. 1.6),

Виробничі запаси підприємств формуються для споживання у виробництві. Їх основне призначення – забезпечення безперебійного виробничого процесу. Виробничі запаси – це запаси, що утворюються у виробничо-обслуговуючій системі і використовуються для виробничого споживання. Включає готові запаси, страхові запаси та поточні запаси.

Ознака класифікації	• Види (форми) запасів
Натурально-речова форма запасів	• сировина • матеріали • паливо • обладнання та ін.
Призначення запасів	• виробничі запаси • товарні запаси • матеріальні резерви і ін.
Роль запасів в процесі суспільного відтворення	• засоби праці • предмети праці • незакінчене виробництво • готова продукція
Терміни формування і використання запасів	• поточні запаси • страхові запаси • підготовчі запаси
Співвідношення обсягу запасів і потреби в них	• нормативні запаси • наднормативні запаси
Тип (форма) запасів	• сировина і матеріали • проміжний продукт, незавершене виробництво • напівфабрикати • готова продукція • вироби і матеріали, що використовуються для • технічного обслуговування, ремонту і • експлуатації • відходи виробництва • сільськогосподарські матеріали
Місце знаходження	• транспортні запаси • виробничі запаси • товарні запаси
Функціональне призначення і причини формування	• поточні, циклічні або регулярні запаси • страхові, гарантійні та резервні запаси • підготовчі запаси • сезонні запаси • застарілі запаси або неліквіди • рекламні запаси • спекулятивні запаси
Період формування планових запасів	• фактичні запаси • на початок / кінець періоду і ін..

Рисунок 1.5 - Узагальнена класифікація запасів підприємства

Джерело: створено автором на основі [5; 15]

Своєю чергою товарні запаси існують на складах готової продукції у виробничих підприємствах, а також у торговельних організаціях у каналах збуту.. Товарний запаси – поділяється на запаси готової продукції на складі виробничого підприємства та запаси каналів застосування. Останній поділяється на виробничі запаси підприємств оптової торгівлі та виробничі запаси організацій роздрібної торгівлі. Під час їх інвентаризації перевіряється

спроможність підприємства забезпечити споживачів безперебійним постачанням готової продукції.

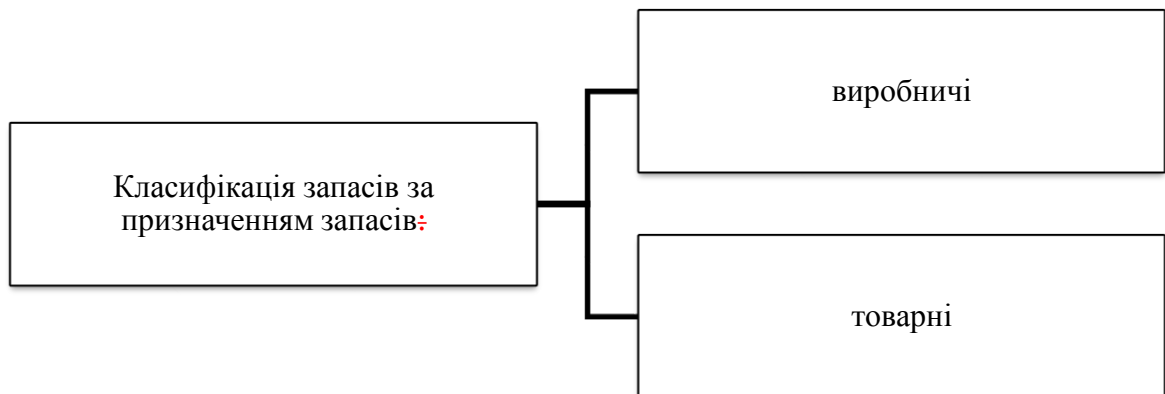

Рисунок 1.6 - Підходи до класифікації запасів за призначенням запасів

Джерело: створено автором на основі [5; 15; 18]

Своєю чергою товарні запаси існують на складах готової продукції у виробничих підприємствах, а також у торговельних організаціях у каналах збуту.. Товарний запаси – поділяється на запаси готової продукції на складі виробничого підприємства та запаси каналів застосування. Останній поділяється на виробничі запаси підприємств оптової торгівлі та виробничі запаси організацій роздрібної торгівлі. Під час їх інвентаризації перевіряється спроможність підприємства забезпечити споживачів безперебійним постачанням готової продукції.

Залежно від виконуваної функції запаси можна поділити на наступні групи (рис. 1.7).

Поточний запас призначений для забезпечення безперервного виробничого процесу промислових підприємств і реалізації готової продукції між поставками торгових підприємств. Отже, поточні запаси – це основна частина виробничих або товарних запасів, вартість яких постійно змінюється.

Підготовчі запаси є товарно-матеріальними цінностями, і його основним завданням є забезпечення безперервності, рівномірності та ритмічності виробничого процесу. До підготовчих запасів відносяться запаси під час підготовки продукції до зберігання (звичайні та спеціальні), а також запаси, що

утворюються після закінчення зберігання в процесі підготовки продукції до відвантаження покупцям або перед випуском у виробництво.

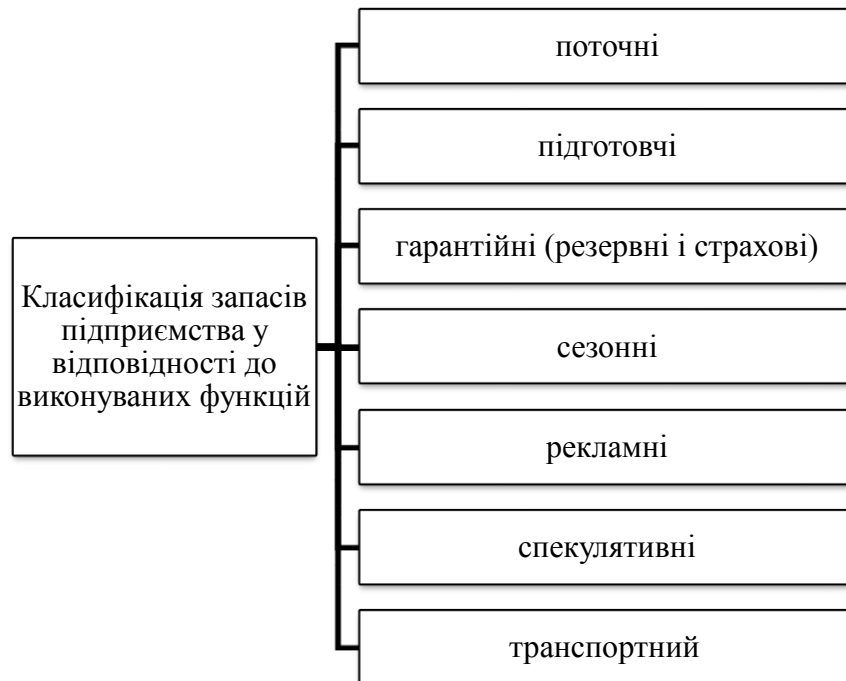

Рисунок 1.7 - Класифікація запасів підприємства у відповідності до виконуваних функцій

Джерело: створено автором на основі [15]

Транспортний запас (запаси в дорозі, запаси в дорозі) є частиною запасів в процесі відвантаження від постачальника до одержувача.

Поточні, періодичні запаси – забезпечення безперервності постачання матеріальних ресурсів і реалізації готової продукції підприємствами і торговими організаціями між періодичними поставками. Складають основну частину виробничих і товарних запасів; поточний рівень запасів є змінною величиною.

Готові (буферні) запаси – це запаси, які потребують додаткової підготовки перед безпосереднім використанням у виробництві, а також запаси готової продукції, оскільки їх необхідно підготувати до відвантаження споживачам (оформлення, приймання, комплектування).

Гарантійний запас використовується для безперервності процесу забезпечення споживачів продукцією при виникненні непередбачених обставин

(відхилення циклу і обсягів поставки від плану, затримки в дорозі, зміни інтенсивності споживання). Розмір гарантійного запасу є постійним. значення. За стандартних умов експлуатації такі запаси є недоторканими.

Сезонні запаси являють собою запаси фізичних ресурсів і промислових товарів, які створюються та зберігаються, коли є значні сезонні коливання попиту або характеру виробництва та транспортування. Сезонна інвентаризація забезпечує нормальну роботу підприємств під час сезонних відпусток, таких як виробництво, споживання, транспорт.

Створення та підтримка рекламних запасів у каналах розповсюдження, щоб споживачі могли швидко реагувати на маркетингову політику, яку проводить компанія. Такий вид запасів призначений для використання у широкомасштабних рекламних заходах.

Спекулятивний запас створюється для захисту від можливого підвищення цін на них або запровадження протекціоністських тарифів і квот, а також для максимізації прибутку у разі несприятливих ринкових умов.

У розрізі часу резерви можна розділити наступним чином:

1. Максимально необхідний запас – це максимальний рівень запасів, економічно доцільний у конкретній системі управління запасами. Цей рівень може перевищувати поточні резерви компанії. У різних системах управління критерієм для розрахунку кількості замовлення є максимальний очікуваний запас;

2. Пороговий рівень визначає величину запасу при досягненні якої необхідно розмістити наступне замовлення. Значення порогового рівня розраховується таким чином, щоб замовлення надходило на склад в момент, коли поточний запас знижується до гарантованого рівня;

3. Поточний рівень означає запас, що повинен відповідати рівню запасів на конкретний момент часу в обліку. Він може бути узгоджений або з максимальними бажаними рівнями, або з пороговими рівнями та гарантованими маржами;

4. Гарантовані (страхові, резервні) запаси призначені для покриття непередбачених обставин, наприклад, таких які виникають внаслідок відхилень в термінах і розмірах партій поставки від договірних партій або через затримки матеріалів і товарів у дорозі, а також завдяки очікуваному зростанню попиту. Як правило, вони є недоторканими запасами.

Залежно від призначення і способу використання в процесі виробництва продукції, виробничі запаси поділяються на такі основні групи (рис. 1.8).

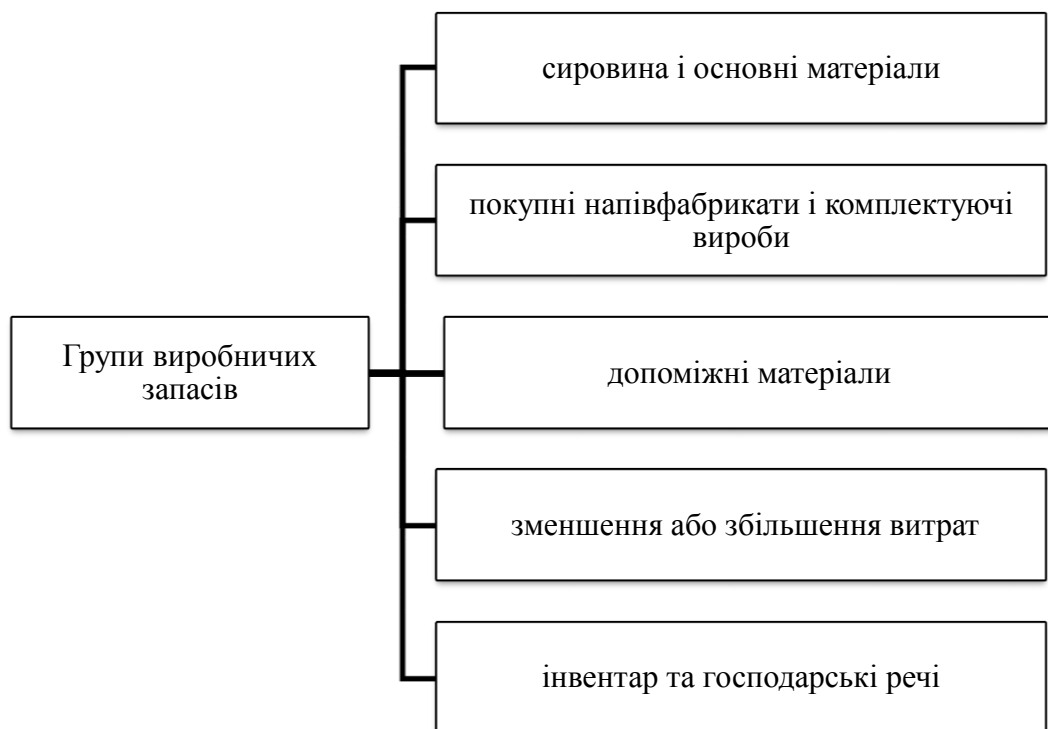

Рисунок 1.8 - Класифікація груп виробничих запасів

Джерело: створено автором на основі [5; 15; 18]

Таким чином, в складі запасів враховуються виробничі запаси, готова продукція та товари, а також незавершене виробництво.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що запаси – це високоліквідні оборотні активи, які використовуються у виробничому процесі, продаються або перепродаються, щоб забезпечити суб'єктові господарювання зростання доходу і, відповідно, надходження грошових коштів у майбутньому протягом 12 місяців.

1.2. Вплив організаційних та технологічних аспектів діяльності підприємства ПрАТ «Оболонь» на облік виробничих запасів

ПрАТ «Оболонь» – єдина українська пивоварна корпорація, яка входить до числа 40 найбільших пивоварних заводів світу та є одним із лідерів українського ринку пива. До складу корпорації «Оболонь» входить головний завод у Києві ПрАТ «Оболонь», який є найбільшим пивоварним заводом в Україні, два дочірні підприємства: ДП ВАТ «Пивзавод Зіберт» та ДП ВАТ «Красилівське», підприємства з корпоративними правами - «Охтирський browарня", ЗАТ «Бершадський комбінат», ЗАТ «Дятківці», ТОВ «Оболонь Агро», ПрАТ «Рокітнівський скляний завод» та два окремі цехи - завод в Олександрії Кіровоградської області. та солодовий завод у сел. Чемерівці Хмельницької області.

Структура компанії ПрАТ «Оболонь» сформувалася під впливом стратегії розвитку, спрямованої на диверсифікацію виробництва, перехід на власне виробництво сировини, інноваційні методи, абсолютну екологічну безпеку та повну соціальну відповідальність.

Організаційна структура підприємства наведена на рис. 1.9. Дана структура є лінійно-функціональною, вона складна для управління та має розгалужені зв'язки.

Лінійно-функціональна модель пов'язує зв'язки між структурними підрозділами та забезпечує авторизацію роботи, де завданням лінійної ланки є здійснення безпосереднього керівництва та прийняття рішень, а функціональної ланки – консультування, планування, контроль, координація процесу та оповіщення. Така структура забезпечує організацію персоналу відповідно до діяльності, а горизонтальний розподіл і вертикальних ланцюгів підрозділів, підпорядкованих керівництву.

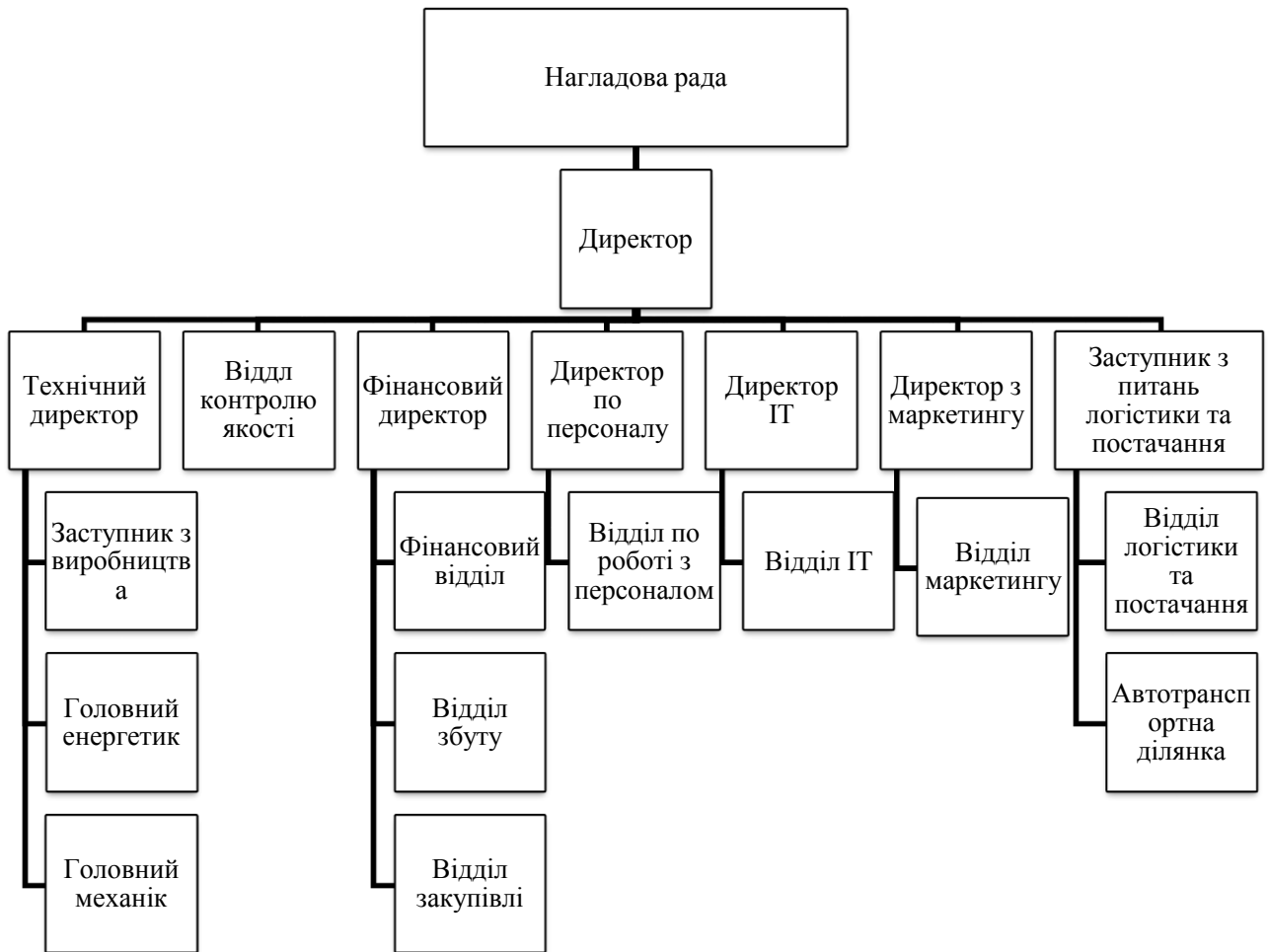

Рисунок 1.9 - Організаційна структура ПрАТ «Оболонь»

Джерело: побудовано на основі даних [44]

Невід'ємною частиною ефективності діяльності компанії є постійне вдосконалення системи управління відповідно до прогнозованих тенденцій розвитку ринку та стандартів. Ефективне зростання приносить переваги для бізнесу, соціальний прогрес і сталий розвиток навколишнього середовища - це філософія розвитку ПрАТ «Оболонь».

ПрАТ «Оболонь» визначає такий підхід як довгострокову відданість стейкхолдерам компанії – клієнтам, співробітникам, партнерам, державним установам тощо. Тому своєчасна сплата податків, створення нових робочих місць, відкритість і прозорість ділової практики, надійність партнерства, задоволення очікувань клієнтів щодо якості та асортименту продукції,

зовнішнього дизайну та надання послуг є основою для забезпечення сталого розвитку.

Соціальною метою ПрАТ «Оболонь» є забезпечення балансу економічних, екологічних і соціальних переваг шляхом поєднання сталого розвитку з власними інтересами організації.

Стратегічне бачення сталого розвитку керівництва ПрАТ «Оболонь» включає:

- інноваційний розвиток вітчизняної безалкогольної пивної галузі;
- розвивати практики відповідального управління та розвитку людей;
- покращення охорони праці та промислової безпеки;
- озеленення та підвищення енергоефективності;
- справедливий розподіл створеної економічної вартості інвестується в розвиток регіональної економіки;
- глибоко інтегрувати соціальну відповідальність у бізнес-процеси компанії.

Здійснимо SWOT-аналіз діяльності ПрАТ «Оболонь» (рис. 1.10).

Під товарним знаком «Оболонь» випускаються різні бренди. Основні бренди – Оболонь, Carling, Zlata Praha, Nike premium, Zibert, Keten, Hardmix, BeerMix, Десант, Жигулівське, Живчик, Оболонська, Прозора.

Структуру асортименту продукції ПрАТ «Оболонь» наведена на рис. 1.11.

Сильні сторони	• 1. Ефективне використання наявного капіталу • 2. Високий рівень формування доданої вартості з 1 грн. чистого доходу, операційних витрат, чистого прибутку. • 3. Ефективна структура фінансових ресурсів. • 4. Значні конкурентні переваги • 5. Експортні можливості • 6. Імідж підприємства на ринку • 7. Екологічна спрямованість діяльності підприємства
Слабкі сторони	• 1. Неефективне формування економічного потенціалу за чистого доходу на 1 грн.: • 2. Низька рентабельність власного капіталу, чистий прибуток, операційних витрат. • 3. Низький рівень формування доданої вартості на 1 грн. основних засобів, власного капіталу, амортизації, витрат на оплату праці та соціальних заходів. • 4. Низький рівень продуктивності праці • 5. Втрата економічної активності.
Можливості	• 1. Підвищення ефективності формування економічного потенціалу з допомогою продуктивного використання майна, збільшення віддачі витрат. • 2. Збільшення рентабельності власного капіталу, чистого прибутку, операційних витрат. • 3. Збільшення доданої вартості на 1 грн основних засобів, власного капіталу, амортизаційних відрахувань, витрат на оплату праці та соціальних заходів. • 4. Створення умов підвищення продуктивності праці шляхом застосування комплексу мотиваційних заходів.
Загрози	• 1. Є конкурентні переваги окремих складових економічного потенціалу підприємств однієї галузі.

Рисунок 1.10 - SWOT-аналіз ПрАТ «Оболонь»

Джерело: побудовано на основі даних [44]

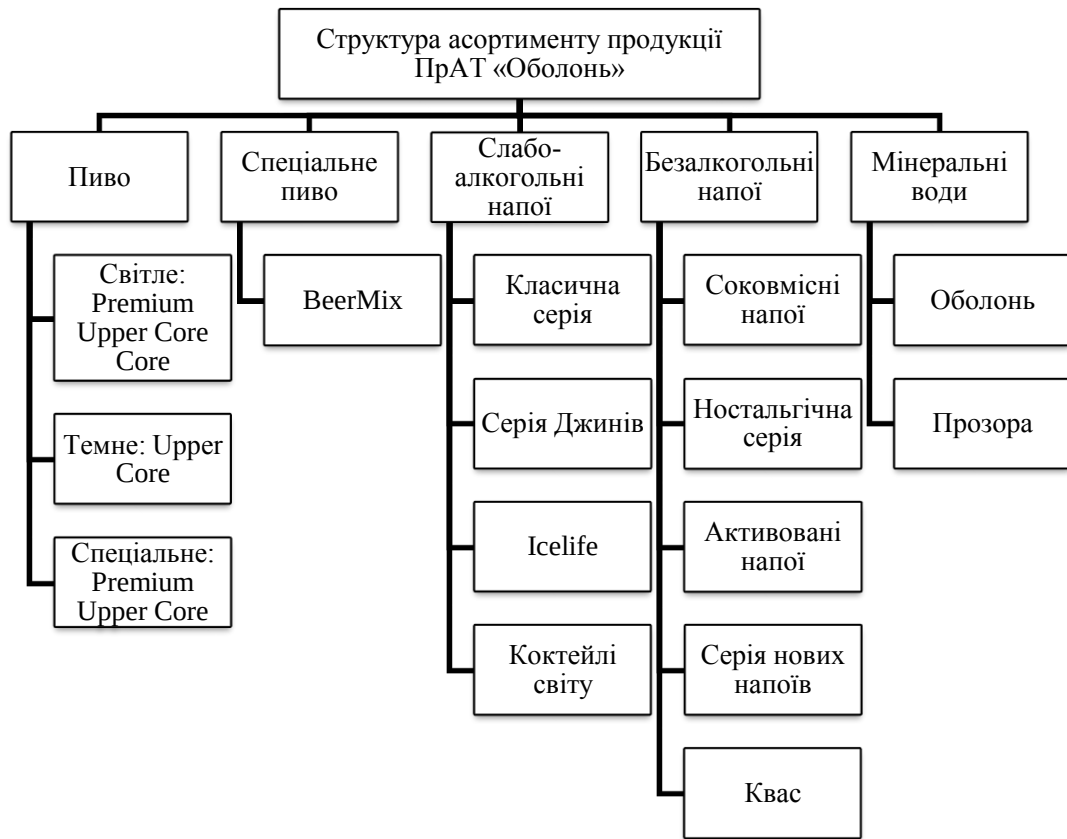

Рисунок 1.11 - Структура асортименту продукції ПрАТ «Оболонь»

Джерело: побудовано на основі даних [44]

Динаміка чистого доходу від реалізації продукції ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр. відображено на рис. 1.12.

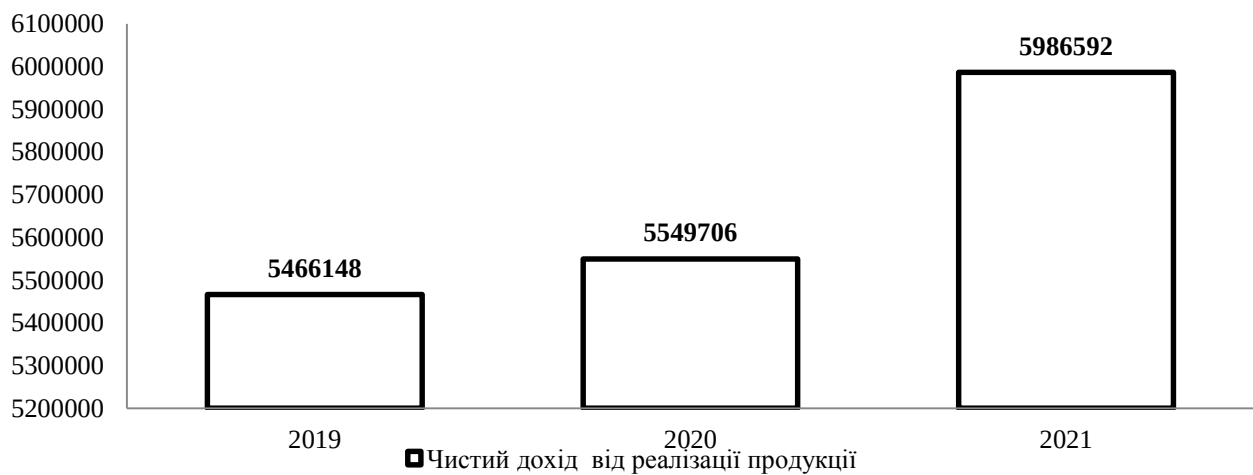

Рисунок 1.12 - Динаміка чистого доходу від реалізації продукції ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр., тис. грн.

Джерело: побудовано на основі даних [44]

Чистий дохід на підприємстві протягом досліджуваного періоду мав тенденцію до зростання на 1,53% до рівня в 5549,706 млн. грн. в 2020 році та на 7,87 % в 2021 році до рівня в 5986,592 млн. грн. в 2021 році.

Динаміка чистого фінансового результату ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр. наведено на рис. 1.13.

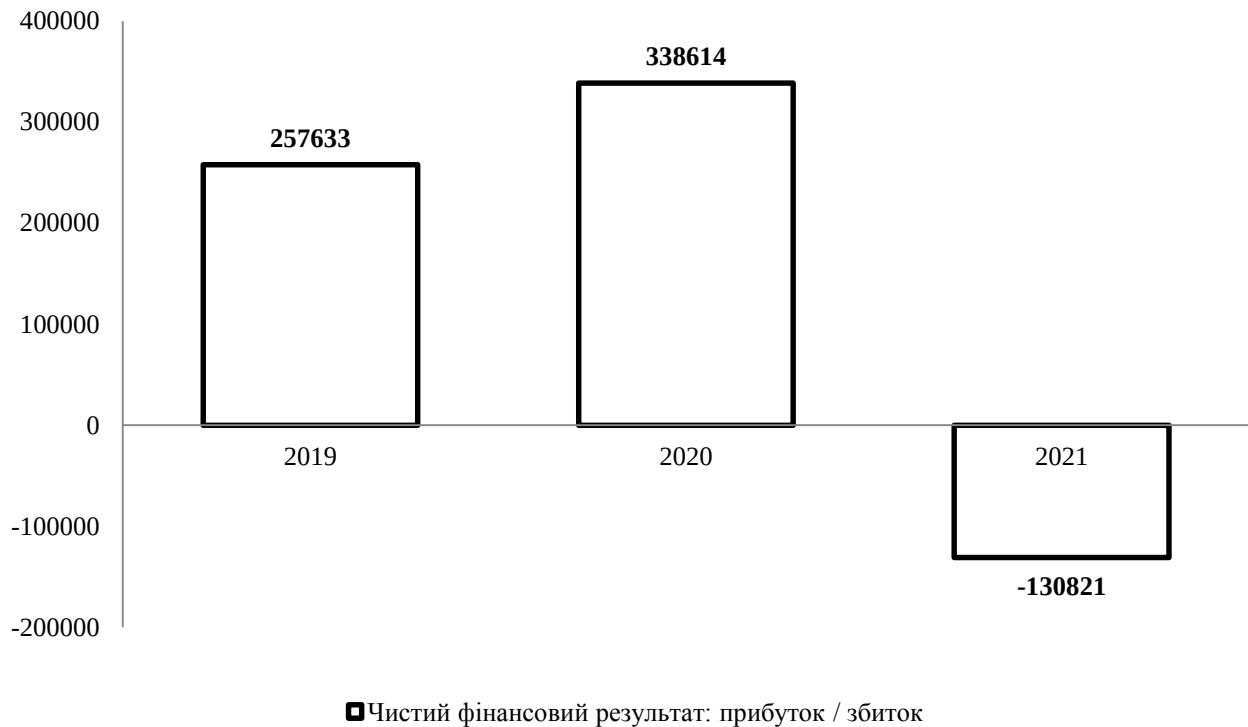

Рисунок 1.13 - Динаміка чистого фінансового результату ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр., тис. грн.

Джерело: побудовано на основі даних [44]

Чистий фінансовий результат протягом 2019-2020 рр. мав тенденцію до зростання із 257,633 млн. грн. в 2019 році до рівня в 338,614 млн. грн. в 2020 році. Проте в 2021 році чистий прибуток зменшився на 138% до рівня чистого збитку до рівня в -130,821 млн. грн.

Далі проаналізуємо ліквідність балансу підприємства. Для початку відобразимо динаміку активів підприємства. (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 - Динаміка груп активів ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр., тис. грн.

Група активів	Роки			Абсолютний приріст		Темп приросту, %	
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020	2020/2019	2021/2020
Високоліквідні	16228	17048	29122	820	12074	5,05	70,82
Швидколіквідні	340434	469356	568774	128922	99418	37,87	21,18
Повільноліквідні	753270	1015849	1040911	262579	25062	34,86	2,47
Важколіквідні	4693164	4386805	4151636	-306359	-235169	-6,53	-5,36

Джерело: побудовано на основі даних [44]

Динаміка складових пасивів підприємства відображено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 - Динаміка груп пасивів ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр., тис. грн.

Група пасивів	Роки			Абсолютний приріст		Темп приросту, %	
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020	2020/2019	2021/2020
Найбільш термінові	2351559	1774804	1282903	-576755	-491901	-24,53	-27,72
Короткострокові	255933	394848	868793	138915	473945	0,00	120,03
Довгострокові	867166	1020282	1066323	153116	46041	17,66	4,51
Постійні	2336100	2673996	2542672	337896	-131324	14,46	-4,91

Джерело: побудовано на основі даних [44]

За даними табл. 1.3 можемо зробити висновок, що баланс підприємства є неліквідним, адже не дотримуються перша, друга (в 2021 році), третя та четверта умови ліквідності балансу.

Таблиця 1.3 - Динаміка ліквідності балансу ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр., тис. грн.

Група активів	2019	2020	2021	Група пасивів	2019	2020	2021
Високоліквідні	16228	17048	29122	Найбільш термінові	2351559	1774804	1282903
Швидколіквідні	340434	469356	568774	Короткострокові	255933	394848	868793
Повільноліквідні	753270	1015849	1040911	Довгострокові	867166	1020282	1066323
Важколіквідні	4693164	4386805	4151636	Постійні	2336100	2673996	2542672

Джерело: побудовано на основі даних [44]

Наступним кроком доцільно розглянути динаміку показників платоспроможності ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр. (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 - Динаміка показників платоспроможності ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр.

Показник	Роки			Абсолютний приріст		
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020	2021-2019
Коефіцієнт автономії	0,399	0,454	0,439	0,06	-0,02	0,04
Коефіцієнт фінансової залежності	2,507	2,202	2,278	-0,30	0,08	-0,23
Коефіцієнт маневреності власних засобів	-1,009	-0,641	-0,633	0,37	0,01	0,38
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	-0,638	-0,259	-0,215	0,38	0,04	0,42
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,601	0,546	0,561	-0,06	0,02	-0,04
Коефіцієнт фінансування	0,880	1,218	1,164	0,34	-0,05	0,28
Коефіцієнт заборгованості	1,136	0,821	0,859	-0,32	0,04	-0,28

Джерело: побудовано на основі даних [44]

Динаміка коефіцієнту автономії ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр. відображена на рис. 1.14.

Протягом досліджуваного періоду коефіцієнт автономії мав тенденцію до зростання із рівня в 0,399 до рівня в 0,439. Проте протягом досліджуваного періоду коефіцієнт автономії був менше нормативного значення в 0,5, що свідчить про залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

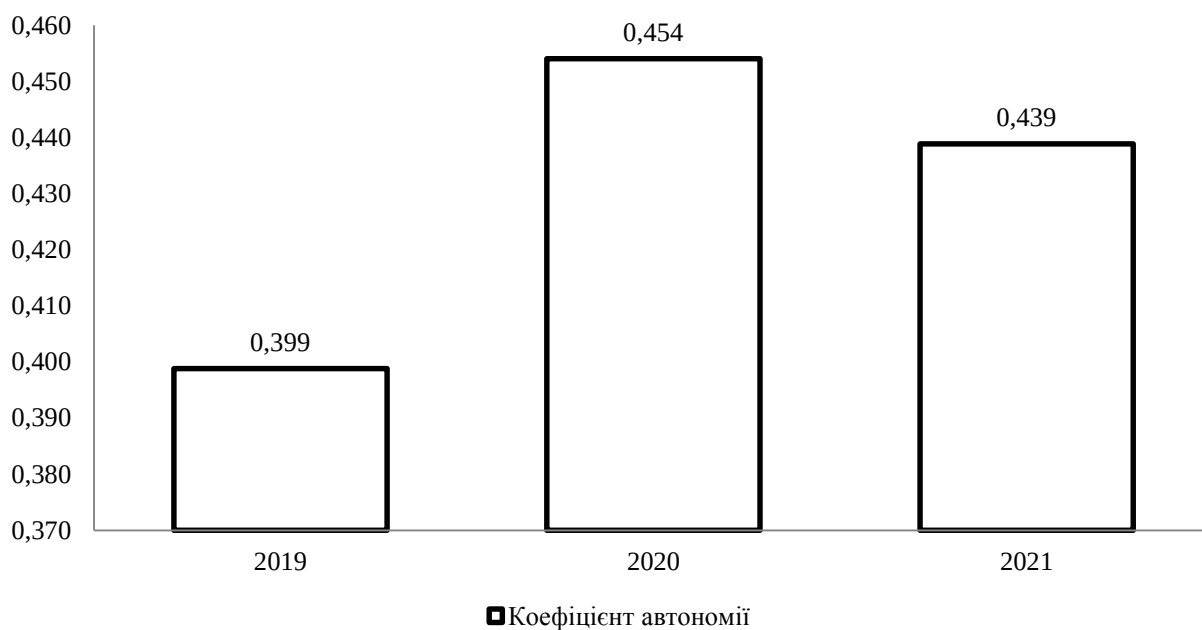

Рисунок 1.14 - Динаміка коефіцієнту автономії ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр.

Джерело: побудовано на основі даних [44]

Динаміка коефіцієнту концентрації позикового капіталу ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр. наведена на рис. 1.15.

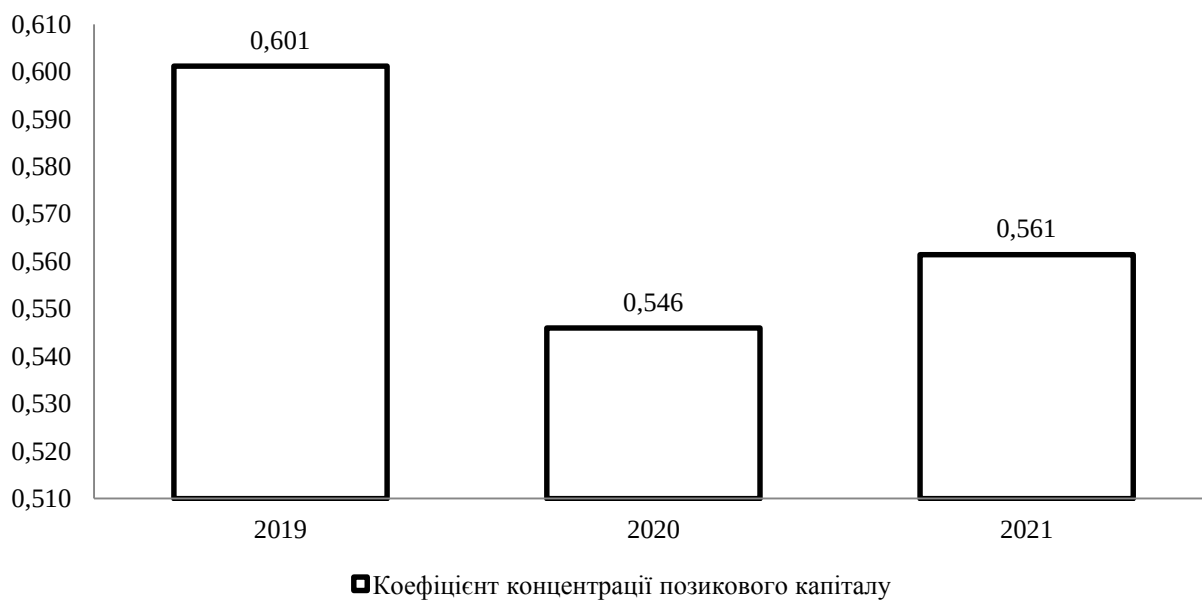

Рисунок 1.15 - Динаміка коефіцієнту концентрації позикового капіталу ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр.

Джерело: побудовано на основі даних [44]

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр. мав тенденцію до зменшення із рівня в 60,1% в 2019 році до рівня в 56,1% в 2021 році. Скорочення даного показника є позитивним в роботі підприємства.

Динаміка коефіцієнт покриття ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр. наведено на рис. 1.16.

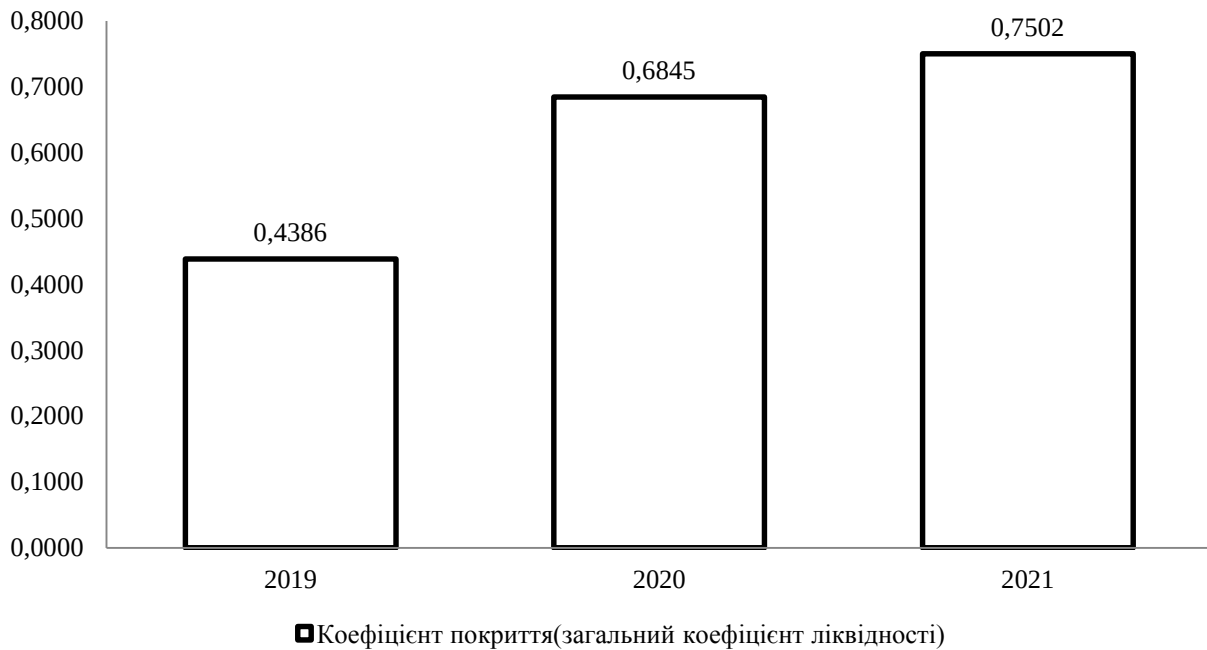

Рисунок 1.16 - Динаміка коефіцієнт покриття ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр.

Джерело: побудовано на основі даних [44]

Також протягом досліджуваного періоду відбувалося зростання коефіцієнту покриття із рівня в 0,4386 до рівня в 0,7502 в 2021 році. Значення даного показника свідчить про неможливість підприємства покрити свої борги за рахунок оборотних активів.

Динаміка коефіцієнт швидкої ліквідності ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр. наведено на рис. 1.17.

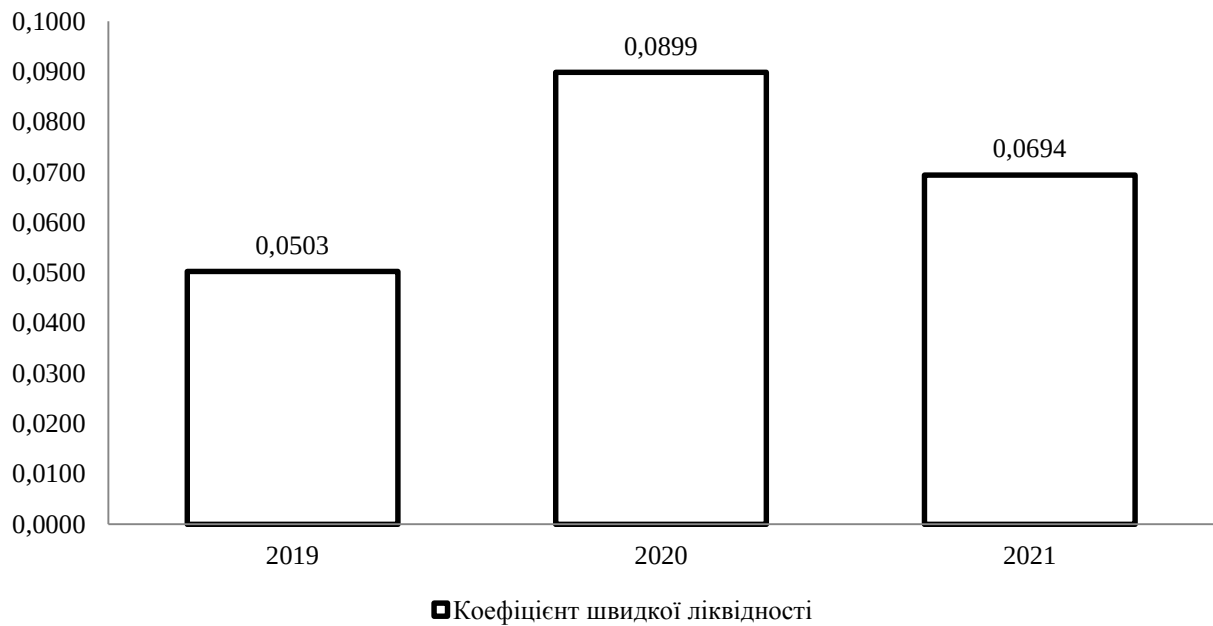

Рисунок 1.17 - Динаміка коефіцієнт швидкої ліквідності ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр.

Джерело: побудовано на основі даних [44]

Отже, баланс підприємства є неліквідним, адже не дотримуються перша, друга (в 2021 році), третя та четверта умови ліквідності балансу. Також можемо зробити висновок, що найбільш ліквідний баланс підприємства був ліквідним в 2020-2021 році, адже загальний коефіцієнт ліквідності балансу становив 0,43 – 0,46. Протягом досліджуваного періоду коефіцієнт автономії мав тенденцію до зростання із рівня в 0,399 до рівня в 0,439. Проте протягом досліджуваного періоду коефіцієнт автономії був менше нормативного значення в 0,5, що свідчить про залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу ПрАТ Оболонь в 2019-2021 рр. мав тенденцію до зменшення із рівня в 60,1% в 2019 році до рівня в 56,1% в 2021 році. Скорочення даного показника є позитивним в роботі підприємства. Також протягом досліджуваного періоду відбувалося зростання коефіцієнту покриття із рівня в 0,4386 до рівня в 0,7502 в 2021 році. Значення даного показника свідчить про неможливість підприємства покрити свої борги за рахунок оборотних активів.

Документообіг повинен бути структурований таким чином, щоб забезпечити своєчасне надходження інформації, необхідної для обліку та контролю руху матеріальних запасів та оперативного управління. Товарно-матеріальні цінності, що надійшли на підприємство, перевіряються та приймаються за кількістю та якістю.

Для оперативного обліку запасів ПрАТ «Оболонь» недостатньо мати відомості про їх загальну вартість, а також знати їх переліки та кількість. На ПрАТ «Оболонь» є кілька основних і допоміжних складів, а активи у вигляді виробничих запасів знаходяться на різних складах.

1.3. Облікова політика ПрАТ "ОБОЛОНЬ" щодо виробничих запасів та її відповідність вимогам чинного законодавства

При формуванні облікової політики підприємства переважно враховують методику та практичні аспекти обліку виробничих запасів, передбачені НП(С)БО 9 «Запаси» [45]. Проте часто не приймаються положення інших нормативно-правових документів, зокрема Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку [5], Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [46], тощо.

Проте існує низка положень, які повинні бути присутніми при розробці облікової політики щодо обліку запасів (рис. 1.18).

Що стосується облікової політики, компоненти системи документації та управління включають, зокрема:

- перелік основних документів з обліку виробничих запасів;
- графік документообігу;
- порядок зберігання та утилізації документів.

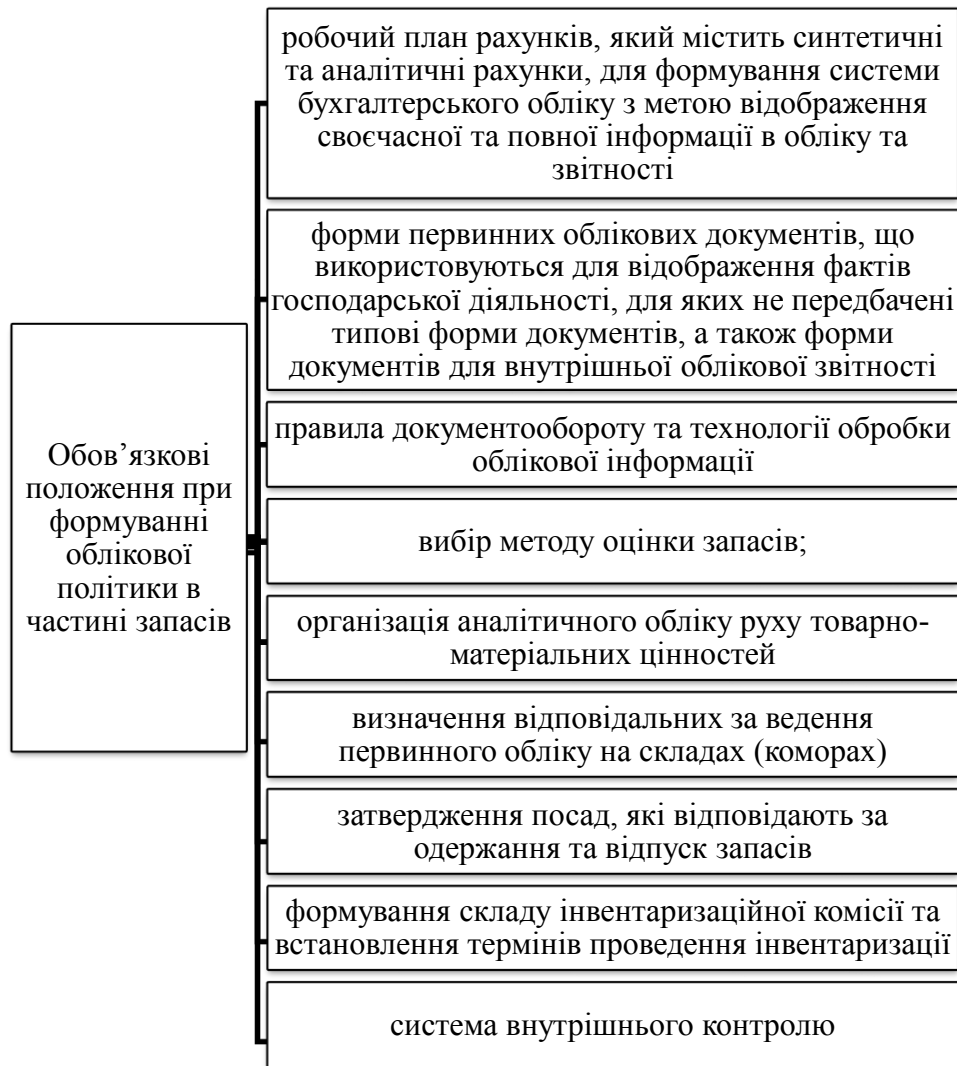

Рисунок 1.18 - Обов'язкові положення при формуванні облікової політики в частині запасів

Джерело: узагальнено автором

При цьому первинні документи можуть бути стандартних форматів, професійних форматів та форматів, розроблених самим бізнесом. Якщо на підприємстві використовуються самостійно розроблені вихідні документи, вони повинні містити обов'язкові реквізити та затверджуватися наказом керівника підприємства.

Формулювання графіку документообігу полягає у своєчасній і впорядкованій обробці основних документів. При визначенні порядку зберігання та вибуття документів передбачають строк зберігання, відповідальну особу та етапи процесу розпорядження основними документами.

Зазначені складові відображаються у додатку до наказу «Про облікову політику» у формі додатку з обов'язковим посиланням на них у самому наказі. Дуже важливим питанням є вибір методу оцінки акцій. Сьогодні для теоретичних цілей існує п'ять методів оцінки запасів:

- перший прийшов перший вийшов (ФІФО);
- метод середньозваженої собівартості;
- метод ідентифікованої собівартості;
- метод оцінки за цінами продажу;
- метод нормативних витрат.

Середньозважена вартість одиниці запасів розраховується на основі загальної вартості запасів у день операції та загальної кількості всіх одиниць запасів, придбаних у день операції.

Методичними рекомендаціями з обліку запасів передбачено, що вибуття запасів може бути оцінено за місячною та періодичною середньозваженою собівартістю запасів. Дослідження показує, що підприємства найчастіше використовують перший із двох запропонованих методів оцінки.

Витрати на доставку та закупівлю, пов'язані з придбанням виробничих запасів, можна віднести до їх початкової вартості двома способами. Перший передбачає, що якщо його рішення (придбання одного чи кількох видів запасів) можна оприлюднити безпосередньо, транспортно-заготівельні витрати включаються до первісної вартості заготівлі. Другий варіант передбачає облік транспортно-заготівельних витрат з подальшим їх розподілом і віднесенням початкових витрат на запаси на окремих аналітичних рахунках.

Організаційно-технічні характеристики виробництва впливають на розподіл і цикли списання транспортно-заготівельних витрат - місячні або кварталні. Для обліку транспортно-заготівельних витрат відкриваються аналітичні рахунки за окремими субрахунками рахунка 20 «Виробничий запас» або за рахунком 20 у цілому (субрахунок 200 «Транспортно-заготівельні роботи») залежно від обсягу діяльності та окремих видів собівартості виробничих запасів»).

Виробничі запаси можуть бути оцінені за найменшою з двох величин: собівартістю або чистою вартістю реалізації на кінець року. Водночас слід зазначити, що при розрахунку чистої вартості реалізації необхідно враховувати мету придбання (виготовлення) запасів. Таким чином, чиста вартість реалізації запасів, утримуваних для виконання договірних зобов'язань, базується на ціні контракту.

Норми окремих видів запасів підприємств встановлюються планово-економічними відділами підприємств відповідно до методичних рекомендацій Міністерства економіки України (відповідно до тари, відповідно до сировини), що має бути відображено в наказі про облікову політику підприємства.

Отже, при формуванні наказу про облікову політику підприємству необхідно визначити принципи методики формування інформації про виробничі запаси: визначення об'єктів обліку виробничих запасів (одиниця обліку); нормативи визнання запасів активами; вартісний склад витрат на придбання запасів; оцінка запасів, отриманих при ремонті, поліпшенні та ліквідації основних засобів; оцінка залишків запасів при інвентаризації; методи обліку виробничих запасів; методи оцінки вибуття виробничих запасів; методи обліку та методи оцінки інших витрат, що включаються до первісної вартості запасів; період визначення середньозваженої собівартості одиниці виробничих запасів; оцінка виробничих запасів на дату балансу; створення окремих нормативів виробничих запасів.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК НАЯВНОСТІ ТА НАДХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПРАТ "ОБОЛОНЬ"

2.1. Документальне забезпечення обліку наявності та надходження виробничих запасів підприємства

Первинний облік запасів ПрАТ «Оболонь» ведеться відповідно до чинних нормативних положень [1;2]. Перелік основних типових форм первинних документів наведено в табл. А.1 додатку А.

Надходження МШП оформляється заповненням прибуткового ордера форми № М-4, або на документі постачальника ставиться відбиток штампа, де є всі необхідні реквізити, що замінює заповнення даного ордера.

У тому випадку, якщо при прийманні були виявлені розбіжності, або за якістю, або за кількістю, або асортименту, то спеціальна комісія заповнює акт за формою М-7. При закупівлі матеріалу підзвітна особа здійснює оприбуткування запасу в загальновстановленому порядку.

На склад може також надходити: власна продукція, яка потрібна для внутрішнього споживання, зменшення або збільшення витрат, матеріали після ремонту основних засобів. Дане надходження матеріалу, передача між підрозділами оформляються накладними на внутрішнє переміщення за типовою міжгалузевої формі М-11.

Матеріали відпускають у виробництво за затвердженими лімітами. Відпускаючи матеріали зі складу в власні підрозділи заповнюють лімітно-забірні карти (форма № М-8), вимога-накладна (№ М-11), накладна (№ М-15).

Лімітно-забірні картки застосовуються на ПрАТ «Оболонь» в тих випадках, коли однакові матеріали постійно відпускаються у виробництво. В якості основної мети їх використання можна відзначити контроль за тим, як здійснюється дотримання лімітів. Накладна використовується при передачі

МШП в підрозділи підприємства, які територіально знаходяться далеко від підприємства. За первинним документам в місцях зберігання запасів матеріально відповідальними особа здійснює облік в картках складського обліку, в тому випадку якщо невелика кількість номенклатури, то ведеться книга складського обліку.

Матеріальні цінності, які передані в експлуатацію через деякий час втрачають свої якості (інвентар, інструмент), і після того як закінчився їх термін служби їх списують, для чого заповнюють «Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів».

Усі операції надходження сировини і матеріалів оформляються відповідними первинними документами, незалежно від напрямів надходження на підприємство. Основні напрями надходження сировини і матеріалів на підприємство такі: придбання у постачальника; придбання підзвітними особами; безкоштовне отримання; виявлення надлишків при проведенні інвентаризації; внески до статутного капіталу підприємства його учасниками; обмін на подібні і неподібні активи.

Для своєчасного відображення господарських операцій в регістрах бухгалтерського обліку на підприємстві визначений графік руху документів з обліку матеріалів до бухгалтерії підприємства для відповідного їх оформлення (табл. Б.1 Додатку Б).

Контроль за виконанням планів договорів при надходженні сировини і матеріалів безпосередньо від постачальників, послуги постачання своєчасно отримуються та оприбутковуються згідно договору.

Отже, з точки зору виникнення різноманітних господарських операцій, пов'язаних з обліком сировини та матеріалів, слід також враховувати такі фактори:

- 1) переоцінка;
- 2) заготівля та придбання матеріальних цінностей;
- 3) витрати на доставку та закупівлю.

Усі матеріальні активи, які компанія отримує від постачальників, реєструються під порядковим номером в журналах-ордерах № 5 (5А) у послідовності бухгалтерських проводок. Він відстежує платежі від усіх постачальників. Тому рекомендується вести два журнали замовлень: один для розрахунків з постачальниками матеріальних цінностей і другий для розрахунків за послуги.

Порядковий номер журналу 5 (5А) зберігається лінійно, тобто кожному документу присвоюється один рядок.

При оплаті рахунків або отриманні матеріалів за цією розрахунковою квитанцією пізніше зробіть записи у відповідних графах, але в одному рядку. Плановий розрахунок із постачальником фіксується в окремому звіті 5.1, а підсумок також переноситься в журнал-ордер 5 (5А).

Аналіз та облік виробничих запасів ведеться на складі за допомогою карток складського обліку, які розміщуються в картотеці технічною бригадою виробничого запасу згідно найменування преїскуранта. Аналітичні рахунки групуються за групами матеріалів, місцями зберігання, власниками матеріалів, рахунками зведеного обліку та субрахунками. Дані аналітичних рахунків узагальнюються в оборотних відомостях. Рахунки аналітичного обліку використовуються для контролю за зберіганням і рухом виробничих запасів, їх оцінки, порівняння з даними складського обліку, узагальнення результатів інвентаризації.

2.2. Аналітичний та синтетичний облік наявності та надходження виробничих запасів підприємства

В цілому для здійснення узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству виробничих запасів використовується рахунок 20 «Виробничі запаси». Цей рахунок активний, балансовий, призначений для обліку господарських засобів.

За дебетом рахунку 20 «Виробничі запаси» відображають надходження (оприбуткування) виробничих запасів, їх дооцінку, за кредитом – вибуття виробничих запасів, уцінку тощо.

Вартість окремих видів виробничих запасів обліковується на відповідних субрахунках рахунку 20 «Виробничі запаси». Рахунок 20 «Виробничі запаси» має такі субрахунки (рис. 2.1).

Наша субрахунку	• Призначення субрахунку
201 "Сировина й матеріали"	• Облік наявності та руху сировини й основних матеріалів, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні. Допоміжні матеріали, які використовуються при виготовленні продукції або для господарських потреб, технічних цілей та сприяння у виробничому процесі, також відображаються на цьому субрахунку.
202 "Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби"	• Облік наявності та руху покупних напівфабрикатів, готових комплектуючих виробів (включаючи у підрядних будівельних організаціях будівельні конструкції та вироби - дерев'яні, залізобетонні, металеві, інші), що придбані для комплектування продукції, що випускається, які погребують додаткових витрат праці з їх обробки або збирання.
203 "Паливо"	• Облік наявності та руху палива (нафтопродукти, тверде паливо, мастильні матеріали), що придбається чи заготовлюється для технологічних потреб виробництва, експлуатації транспортних засобів, а також для вироблення енергії та опалення будівель. Тут також обліковуються оплачені талони на нафтопродукти і газ.
204 "Тара й тарні матеріали"	• Облік наявності та руху усіх видів тари, крім тари, яка використовується як господарський інвентар, а також матеріали й деталі, які використовують для виготовлення тари і її ремонту (деталі для збирання ящиків, бочкова кленка тощо).
205 "Будівельні матеріали"	• Облік наявності та руху будівельних матеріалів, конструкцій і деталей, обладнання і комплектуючих виробів, які належать до монтажу, та інших матеріальних цінностей, необхідних для виконання будівельно-монтажних робіт, виготовлення будівельних деталей і конструкцій.
206 "Матеріали, передані в переробку"	• Облік наявності та руху матеріалів, що передані в переробку на сторону та які надалі включаються до складу собівартості отриманих з них виробів. Заграти на переробку матеріалів, які оплачуються стороннім організаціям, відображаються безпосередньо за дебетом рахунків, на яких ведеться облік виробів, що отримані з переробки.
207 "Запасні частини"	• Облік наявності та руху придбаних чи виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів, агрегатів, які використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, обладнання, транспортних засобів, інструменту, а також автомобільних шин у запасі та обороті.
209 "Інші матеріали"	• Облік наявності та руху бланків суворого обліку (за вартістю придбання), відходів виробництва (обрубки, обрізка, стружка тощо), невиправного браку, матеріальних цінностей, одержаних від ліквідації основних засобів, які не можуть бути використані як матеріали, паливо або запасні частини на цьому підприємстві (металобрухт, утиль), зношені шини тощо.

Рисунок 2.1 - Характеристика субрахунків до рахунку 20 «Виробничі запаси» на підприємстві

Джерело: побудовано автором на основі [2]

Основні операції, які здійснює підприємство з виробничими запасами, та відповідні кореспонденції рахунків наведено рис. 2.2.

Зміст господарської операції	•Дебет •Кредит
Оприбутковано на склад виробничі запаси, які виготовлені на підприємстві (або повернення невикористаних)	•20 / 22 / 25 •23
Переведено до складу виробничих запасів готову продукцію і товари, які призначалися для реалізації	•20 •26 / 28
Оприбутковано виробничі запаси, які придбані підзвітними особами	•20 •372
Оприбутковано виробничі запаси, отримані в результаті обміну на неподібні активи	•20 •37
Оприбутковано виробничі запаси у рахунок внеску до статутного капіталу	•20 •40
Відображено суму дооцінки запасів	•20 / 22 / 25 •719
Оприбутковано лишки виробничих запасів, виявлені в ході інвентаризації	•20 / 22 / 25 •719
Оприбутковано виробничі запаси, які отримані безоплатно	•20 •718
Спрямовано виробничі запаси на здійснення капітальних інвестицій з метою створення основних засобів	•15 •20 / 22
Витрачено виробничі запаси на основне виробництво	•23 •20
Переведено виробничі запаси до складу товарів з метою їх подальшої реалізації	•28 •20
Списано виробничі запаси на адміністративні витрати	•92 •20,22
Відображено суму уцінки виробничих запасів	•946 •20
Списується фактична собівартість реалізованих виробничих запасів	•943 •20
Безоплатно передані виробничі запаси	•977 •20

Рисунок 2.2 - Кореспонденція руху запасів на підприємстві

Джерело: побудовано на основі даних [44]

Окремо вважаємо за доцільно виділити кореспонденцію за рахунками при обліку руху виробничих запасів (рис. 2.3).

Зміст господарської операції	•Дебет •Кредит
Переведено виробничі запаси із однієї номенклатурної групи до іншої, внаслідок помилкового зарахування у минулому	•20 •20
Оприбутковано на склад виробничі запаси, які виготовлені на підприємстві (або повернення невикористаних)	•20 •23
Переведено до складу виробничих запасів готову продукцію і товари, які призначались для реалізації	•20 •26 / 27 / 28
Оприбутковано виробничі запаси, які придбані підзвітними особами	•20 •372
Оприбутковано виробничі запаси у порядку внесків при формуванні статутного капіталу	•20 •46
Відображено цільові надходження на підприємство у вигляді виробничих запасів	•20 •48
Відображено надходження від постачальників, підрядників та інших кредиторів	•20 •63 / 68
Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	•64 •63 / 68
Оприбутковано виявлені в ході інвентаризації виробничі запаси	•20 •719
Одержано пені, штрафи, неустойки від інших підприємств у вигляді виробничих запасів	•20 •715
Відображено дохід від безоплатно одержаних виробничих запасів	•20 •718

Рисунок 2.3 - Кореспонденція руху виробничих запасів на підприємстві

Джерело: побудовано на основі даних [44]

Таким чином, можемо зробити висновок, що облік операцій із запасами здійснюється у відповідності до виду запасу.

Інвентаризація вартості ТМЦ у дорозі, відвантаженні, несвоєчасній оплаті покупцем і на складах інших підприємств чи організацій відбирається обґрунтованість суми, облікованої на відповідних рахунках. Крім того, в бухгалтерському обліку зберігаються лише ті кількості вартості ТМЦ, які підтверджені належним чином оформленою документацією.

В описі вартості ТМЦ по кожній відправці наводяться такі дані: найменування (за документами), кількість і вартість (за даними бухгалтерського обліку), дата відправлення, а в якості документів перелік і кількість, згідно з якими не вказано цінності, що надходять у визначений період і обліковуються як ТМЦ в дорозі, і які заходи вживаються для їх пошуку або перевірки.

У процесі інвентаризації встановлюється фактична наявність вартості, виявляються відхилення від даних бухгалтерського обліку та причини відхилень. Інвентаризаційні описи разом з висновками комісії подаються в бухгалтерію для визначення остаточного результату. При цьому бухгалтерія складає акт звірки та по черзі виконує такі розрахункові процедури: залік надлишку та нестачі, що виникли внаслідок перезамовлення, розрахунок природної нестачі та визначення кінцевого результату за списком.

Послідовність відображення результатів інвентаризації показана на рисунку В.1, Додатку В.

Після завершення інвентаризації запасів підприємства створюють інвентаризаційний опис. Завершений інвентаризаційний опис комісія передає в бухгалтерію, де дані інвентаризації звіряються з даними бухгалтерського обліку (у разі виявлення надлишків або нестач). У разі невідповідності виробничих запасів даним бухгалтерського обліку про це робиться запис у порівняльній таблиці, а особа, відповідальна за основну відповідальність, складає письмове пояснення причини виникнення до інвентаризаційної довіреності.

2.3. Напрямки вдосконалення обліку наявності та надходження виробничих запасів підприємства

Процес обліку наявності та надходження запасів є трудомісткою частиною. Тому не дивно, що багато підприємств мають певні недоліки, а на деяких підприємствах нехтували бухгалтерським обліком, що призвело до значних втрат запасів. Усе це ще раз підтверджує, що багато важливих питань, пов'язаних

із розвитком обґрунтованої системи обліку наявності та надходження запасів, залишаються невирішеними. Аналізуючи в цілому діяльність окремих підприємств з обліку виробничих запасів, можна виділити такі негативні моменти (рис. 2.4):

Рисунок 2.4 - Негативні аспекти обліку запасів підприємства

Джерело: побудовано автором

Основні проблеми організації обліку запасів підприємства відображено на рис. 2.5.

Вирішення цих проблем вимагає оновлення систем отримання інформації про запаси на підприємстві, використання нетрадиційної вітчизняної бухгалтерської практики для ефективного використання цієї інформації та оптимізації результатів діяльності підприємства шляхом застосування принципів і методів бухгалтерського обліку.

Рисунок 2.5 - Основні проблеми організації обліку запасів підприємства

Джерело: побудовано автором

Отже, управління запасами підприємства можна вдосконалити з таких аспектів:

1) підвищити ефективність інформаційного забезпечення управління запасами підприємства шляхом впровадження інформаційних технологій обробки економічної інформації;

2) удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичної роботи в управлінні запасами та обґрунтування раціонального підходу до проведення інвентаризації запасів, оскільки успішне функціонування підприємства залежить насамперед не лише від внутрішнього вдосконалення – господарської діяльності в цілому, а й від розвитку системи автоматизації їхньої діяльності;

3) координувати механізми обліку запасів та податкового обліку;

4) реалізація системи обліку витрат на нове обладнання та технології виробництва матеріалів;

5) чітко організувати процедури обліку та контролю руху запасів підприємства (метод обліку центру відповідальності, заходи контролю та операційні процедури процесу формування запасів).

Щоб правильно організувати облік запасів, підприємству в першу чергу необхідно виділити основні завдання обліку запасів:

- впровадження контрольних програм технічної підтримки та матеріально-технічного забезпечення;
- відображення витрат на придбання та транспортування запасів (матеріалів), результатів доставки;
- виявлення відхилень покупних матеріалів від планових витрат;
- контроль надлишків і руху матеріалів на складі, наявності та руху матеріалів у процесі закупівель;
- контролювати стан складських запасів, дотримуватись нормативних документів та контролювати зберігання;
- контролювати ліміти відпуску, витрати і вартість списання необхідних для виробництва матеріалів у собівартість продукції;
- контроль за дотриманням встановлених нормативів;
- правильний розподіл матеріалів за об'єктами калькуляції;
- виявлення непотрібних матеріалів для продажу.

На підприємствах досі залишаються невирішеними проблеми щодо вдосконалення документообігу та аналізу та обліку запасів, особливо актуальною є проблема автоматизації бухгалтерського обліку.

Однією з основних помилок, що допускаються в організаціях, які ведуть облік запасів, є неправильне віднесення витрат на «інші витрати» при визначенні первісної вартості закупівлі товарно-матеріальних цінностей за плату. Ці витрати включають, серед іншого, прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці та відрядження, а також інші прямі витрати, понесені підприємством для завершення та покращення якості та технічних характеристик свого запасу.

Існують також труднощі з визначенням справедливої вартості запасів. Початкова вартість запасів вважається справедливою вартістю, коли запаси додаються до капіталу компанії, коли компанія придбає запаси безкоштовно або коли запаси придбаються шляхом обміну. Основним недоліком обліку справедливої вартості є можливість маніпулювання вартістю, що призводить до спотворення облікових показників. У цьому випадку бухгалтерія не може виконувати своє основне призначення – надавати достовірну інформацію про діяльність підприємства. Визнання справедливої вартості активу зазвичай базується на цінах на активному ринку.

Для визначення справедливої вартості запасів вважаємо за необхідне:

- визначити стан запасів (нові чи застарілі);
- проаналізувати існуючий ринок і ціни подібних запасів для даного об'єкта обліку;
- довідкову інформацію про ціну продукт;
- оцінити справедливую вартість об'єкта обліку, використавши всю доступну інформацію та існуючі методики розрахунків.

Проблеми обліку запасів виникають, коли оцінка проводиться на дату балансу. Відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» на дату балансу запаси слід оцінювати за меншою з двох оцінок собівартості або чистої вартості реалізації. Різниця між первісною вартістю запасів і чистою вартістю реалізації включається до поточних витрат. Однак розмір чистої вартості реалізації є досить суб'єктивним, оскільки на практиці навіть оцінювачі мають труднощі з достовірним визначенням очікуваної ціни та витрат, пов'язаних із продажем запасів. Основою для оцінки можуть бути преїскурантні дані підприємств-виробників, спеціальні дослідження коливання цін окремих видів ринку, тощо.

Одним із заходів щодо визначення справедливої вартості та чистої вартості реалізації є створення бази даних середньо-ринкових національних цін на найпоширеніші види активів, що дозволить підприємствам використовувати одні й ті ж дані для визначення справедливої вартості активів.

Важливою умовою правильної організації рахунків обліку запасів є правильне їх групування. Одним з важливих питань організації бухгалтерського обліку, що виникають на практиці, є вибір методів оцінки вибулих запасів, від якого в більшості випадків залежить об'єктивність всієї облікової інформації. Через постійну зміну цін на запаси різні способи списання запасів по-різному впливають на звітні показники. Тому використання нерозумних методів часто є сферою шахрайства та спотворення інформації про фінансовий стан бізнесу. Отже, необхідно вибрати найкращу оцінку розміщення запасів, яка б не завищувала і не занижувала собівартість продукції, була обґрунтованою в умовах інфляції, відповідала виробничому процесу та враховувала не тільки поточні, але й завдання стратегічного підприємства.

З метою забезпечення своєчасного відображення господарських операцій в облікових регістрах підприємства встановлено термін передачі основних документів до бухгалтерії для належного оформлення (складання графіка прийому основних документів до бухгалтерії та складання зведеного графіка) повинні бути чітко визначені.

Від правильно організованої картотеки господарських засобів залежить правильне списання витрат запасів, оцінка незавершеного виробництва та відображення її у звітності. Однак головний бухгалтер повинен сам вирішити, які документи придатні для використання в його бізнесі, залежно від розміру та конкретних обставин бізнесу (матеріальне виробництво, будівництво, транспорт тощо).

Щоб підвищити оперативність, ефективність і точність обліку, необхідно розуміти кількісний розподіл товарно-матеріальних цінностей по кожній частині складу підприємства. Запис додаткової інформації в системі бухгалтерського обліку дозволить створити розділи аналізу бухгалтерського обліку.

Аналітичний облік за додатковими ознаками запасів в бухгалтерському обліку ПрАТ «Оболонь» встановлено обов'язковість реєстрації господарських операцій, у тому числі (рис. 2.6):

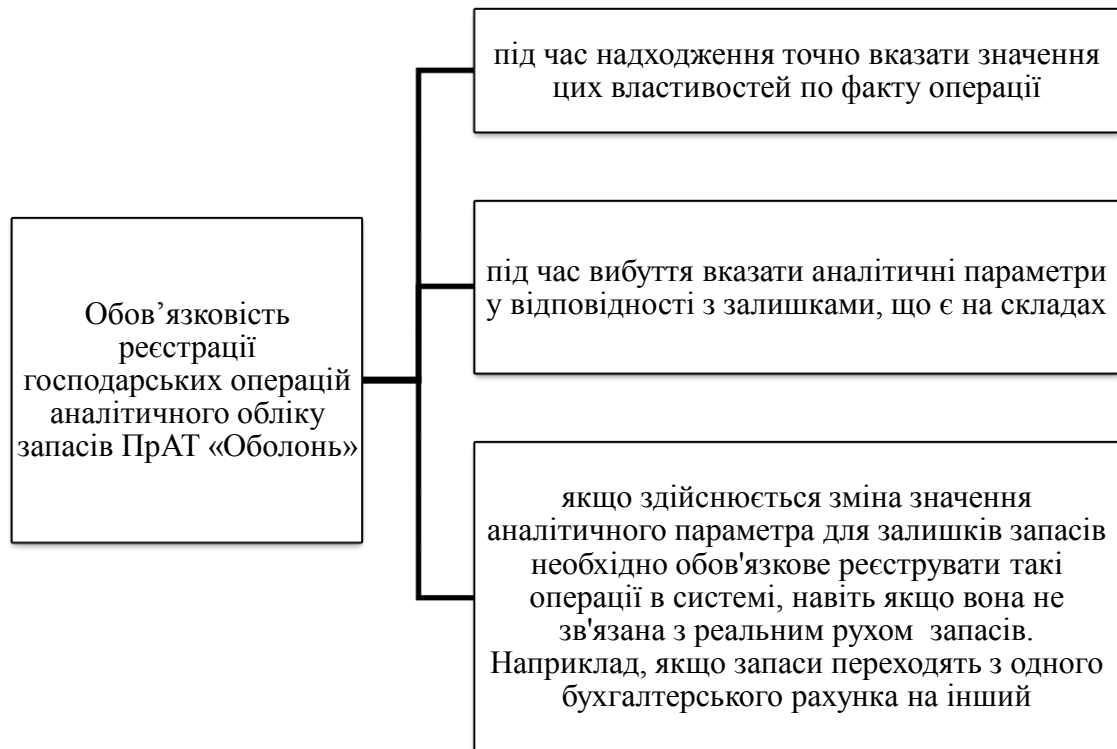

Рисунок 2.6 - Обов'язковість реєстрації господарських операцій аналітичного обліку запасів ПрАТ «Оболонь»

Джерело: побудовано автором

Для обліку запасів на складах ПрАТ «Оболонь» можна запропонувати наступний набір розрізів аналітичного обліку (рис. 2.7).

Важливими напрямками ефективного господарювання є раціональне формування та використання матеріально-технологічних основ і ресурсозбереження. Правильно організований господарський контроль може допомогти вирішити ці проблеми. Метою контролю запасів є визначення достовірності вихідних даних, їх наявності та руху запасів, повноти та своєчасності відображення даних у основних документах і регістрах бухгалтерського обліку, достовірності відображення запасів у звітності суб'єкта господарювання.

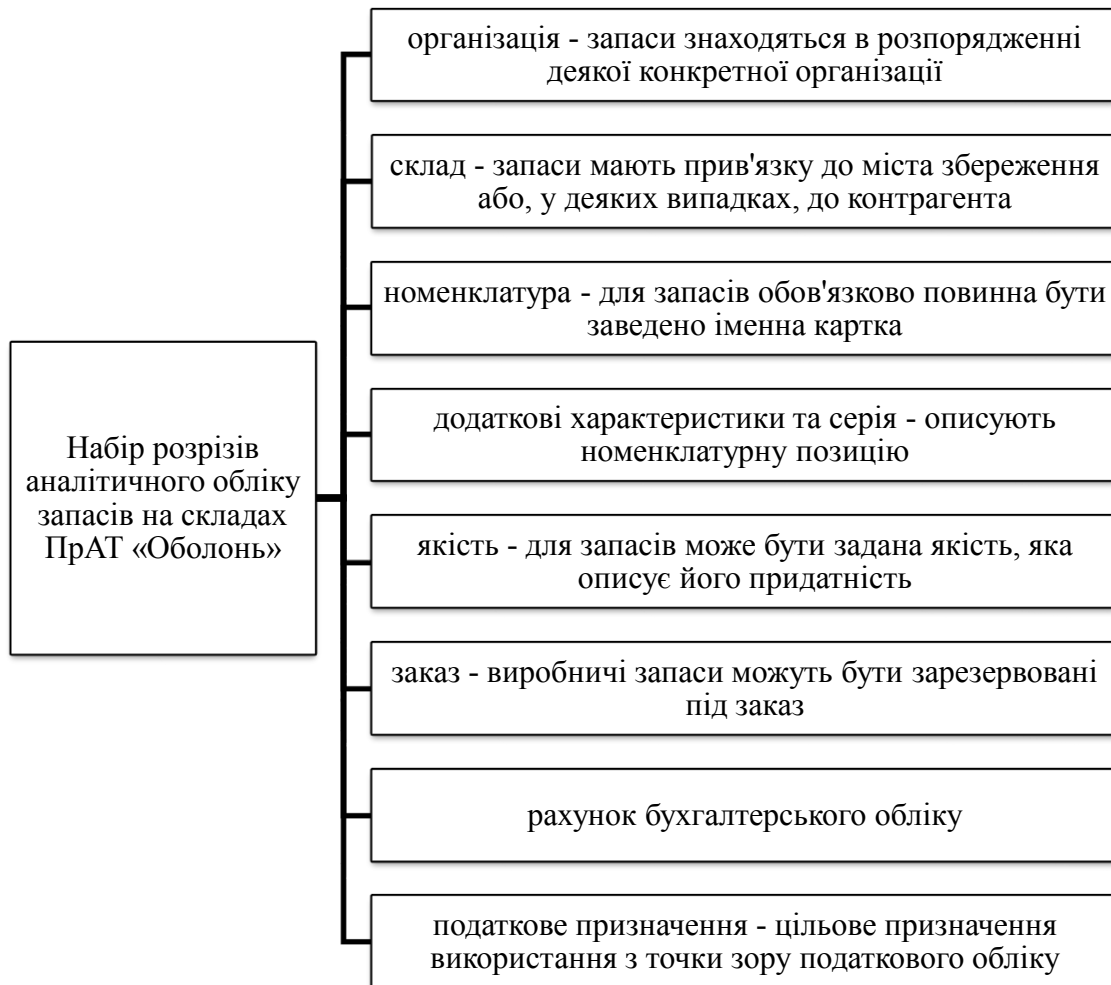

Рисунок 2.7 - Набір розрізів аналітичного обліку запасів на складах ПрАТ «Оболонь»

Джерело: побудовано автором

Основними завданнями економічного контролю запасів є (рис. 2.8).

Досягнення ефективного використання запасів можливе при правильній організації їх обліку та внутрішньому контролі за їх використанням та рухом.

Таким чином, важливою умовою правильної організації рахунків обліку запасів є правильне їх групування. Одним з важливих питань організації бухгалтерського обліку, що виникає на практиці, є вибір методів оцінки збиткових запасів, від якого в більшості випадків залежить об'єктивність всієї облікової інформації. Через постійні зміни цін на запаси різні методи списання запасів по-різному впливають на звітні дані. Тому використання неадекватних

методів часто є сферою шахрайства та спотворення інформації про фінансовий стан підприємства.

Рисунок 2.8 - Основні завдання економічного контролю запасів підприємства

Джерело: побудовано автором

Таким чином, необхідно вибрати таку оцінку оптимального розміщення запасів, яка б не завищувала і не занижувала витрати на виробництво, була обґрунтованою з точки зору інфляції, відповідала виробничому процесу і враховувала не тільки поточне, але й майбутнє у відповідності до стратегічного плану розвитку підприємства. Важливими напрямками ефективного господарювання є раціональне формування та використання матеріально-технологічних основ і ресурсозбереження. Правильно організований господарський контроль може допомогти вирішити ці проблеми. Метою

інвентаризації є визначення достовірності вихідних даних, їх наявності та руху запасів, повноти і своєчасності відображення даних в основних документах і регістрах бухгалтерського обліку, достовірності відображення запасів у звітах суб'єктів господарювання.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

1. Встановлено, що з економічної точки зору запаси являють собою частину наявного оборотного капіталу і створюють умови для виробничої та торговельної діяльності. Зміни запасів відображають окремі макроекономічні показники, співвідношення виробництва і споживання, за якими можна оцінити й проаналізувати стан і розвиток господарства, а також ефективність використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів. Крім того, з точки зору зростання резервів у виробництві, обігу та споживанні резерви є незамінними як фактор накопичення, що відображає зростання національного багатства. Як об'єкт бухгалтерського обліку запаси – це оборотні активи, які є достатньо ліквідними, щоб їх можна було використовувати у виробничому процесі, продати або перепродати для отримання грошових коштів для організації протягом 12 місяців. Наголошується на досить низьких рівнях ліквідності порівняно з грошовими коштами, їх еквівалентами та короткостроковою дебіторською заборгованістю.

2. Визначено, що запаси – це високоліквідні оборотні активи, які використовуються у виробничому процесі, продаються або перепродаються, щоб принести грошові кошти організації протягом 12 місяців. Наголошується на досить низьких рівнях ліквідності порівняно з грошовими коштами, їх еквівалентами та короткостроковою дебіторською заборгованістю.

3. Досліджено, що документообіг повинен бути структурований таким чином, щоб забезпечити своєчасне надходження інформації, необхідної для обліку та контролю руху матеріальних запасів та оперативного управління. Товарно-матеріальні цінності, що надійшли на підприємство, перевіряються та приймаються за кількістю та якістю. Для оперативного обліку запасів ПрАТ «Оболонь» недостатньо мати відомості про їх загальну вартість, а також знати їх

переліки та кількість. На ПрАТ «Оболонь» є кілька основних і допоміжних складів, а активи у вигляді виробничих запасів знаходяться на різних складах.

4. Встановлено, що для здійснення узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству виробничих запасів використовується рахунок 20 «Виробничі запаси». Цей рахунок активний, балансовий, призначений для обліку господарських засобів. За дебетом рахунку 20 «Виробничі запаси» відображають надходження (оприбуткування) виробничих запасів, їх дооцінку, за кредитом – вибуття виробничих запасів, уцінку тощо.

5. Визначено, що при формуванні наказу про облікову політику підприємству необхідно визначити принципи методики формування інформації про виробничі запаси: визначення об'єктів обліку виробничих запасів (одиниця обліку); нормативи визнання запасів активами; вартісний склад витрат на придбання запасів; оцінка запасів, отриманих при ремонті, поліпшенні та ліквідації основних засобів; оцінка залишків запасів при інвентаризації; методи обліку виробничих запасів; методи оцінки вибуття виробничих запасів; методи обліку та методи оцінки інших витрат, що включаються до первісної вартості запасів; період визначення середньозваженої собівартості одиниці виробничих запасів; оцінка виробничих запасів на дату балансу; створення окремих нормативів виробничих запасів.

6. Встановлено, що важливою умовою правильної організації рахунків обліку запасів є правильне їх групування. Одним з важливих питань організації бухгалтерського обліку, що виникає на практиці, є вибір методів оцінки збиткових запасів, від якого в більшості випадків залежить об'єктивність всієї облікової інформації. Через постійні зміни цін на запаси різні методи списання запасів по-різному впливають на звітні дані. Тому використання неадекватних методів часто є сферою шахрайства та спотворення інформації про фінансовий стан підприємства. Тому необхідно вибрати таку оцінку оптимального розміщення запасів, яка б не завищувала і не занижувала витрати на виробництво, була обґрунтованою з точки зору інфляції, відповідала виробничому процесу і враховувала не тільки поточне, але й майбутнє у

відповідності до стратегічного плану розвитку підприємства. Важливими напрямками ефективного господарювання є раціональне формування та використання матеріально-технологічних основ і ресурсозбереження. Правильно організований господарський контроль може допомогти вирішити ці проблеми. Метою інвентаризації є визначення достовірності вихідних даних, їх наявності та руху запасів, повноти і своєчасності відображення даних в основних документах і регістрах бухгалтерського обліку, достовірності відображення запасів у звітах суб'єктів господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене Наказом Мініфіну України від 20 жовтня 1999 р. № 246 (зі змінами та доповненнями) від 1 січня 2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99/conv> (дата звернення: 02.04.2023).

2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про його застосування, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 21 грудня 1999 р. № 893/4186. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 02.04.2023).

3. МСБО 2. Запаси (IAS 2. Inventories). URL: www.minfin.gov.ua/document/92420/МСБО_2.pdf (дата звернення: 02.08.2019).

4. Зінченко О.В., Сайко К.І. Економічна сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві. *Приазовський економічний вісник*, 2017 URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/9249/1/20180427_306.pdf (дата звернення: 03.04.2023).

5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 02.04.2023).

6. Василішин С.І., Ярова В.В. Методичні аспекти бухгалтерського обліку виробничих запасів аграрних підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. URL: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/124.pdf> (дата звернення: 04.04.2023).

7. Рубан Л.О., Яковенко Т.І. Економічна сутність поняття виробничих запасів на промисловому підприємстві. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*,

2019 URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/34_2019_ukr/48.pdf(дата звернення: 05.04.2023).

8. Скрипник М.І., Григоревська О.О., Радіонова Н.Й. Удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2016. Вип. 2–3(35). С. 378–398.

9. Фабіянська В.Ю., Пацар О.Г. Аудит виробничих запасів: організаційні та методичні аспекти. *Ефективна економіка*. 2017. № 4.

10. Рибалко О.М., Болдуєва О.В. Вдосконалення обліку виробничих запасів. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2014. № 6. С. 210-215.

11. Фінансовий облік : підручник / за ред.. Я.Д. Крупка та ін. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 451 с.

12. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Міністерства Фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. Законодавство України: база даних. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07> (дата звернення: 12.04.2023).

13. Демченко Т.А., Чвертко Л.А. Проблеми обліку виробничих запасів та напрями його вдосконалення на підприємстві. *Економічні горизонти*. 2017. № 1(2). С. 48–56.

14. Бержанір І.А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. *Економічний простір*. 2016. № 107. С. 161–168.

15. Бондаренко Н.М. Сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. № 4. С. 273–281.

16. Лопатіна В.В. Економічна сутність виробничих запасів. *Наукові праці. Економіка*. 2015. Вип. 177. С. 67–71.

17. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. Житомир : ЖІТІ, 2016. 618 с.

18. Дмитренко А.В. Економічна сутність поняття «виробничі запаси». *Економіка і регіон*. 2016. № 2. С. 149–152.
19. Рудницький В.С. Методологія і організація аудиту: Підручник. Тернопіль:Економічна думка 2014. 144 с.
20. Сайко О.В. Облік і контроль виробничих запасів – автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / О.В. Сайко; Київ. нац. екон. ун-т. К., 2014. 19 с.
21. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. Посібник. К., 2014. 526 с.
22. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський облік, оподаткування і звітність:Підручник. К. Алерта 2015. 1080 с.
23. Тринька Л.Я., Липчанська О.В.Економічний аналіз: навч.-метод. посіб.. К.: Алерта, 2013. 568 с.
24. Яременко Л.М. Облік виробничих запасів в Україні – проблеми ведення та шляхи їх подолання URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal> (дата звернення: 08.04.2023).
25. Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996-14-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 11.04.2023).
26. Принада І.В., Назарчук О.В. Сучасні проблеми обліку виробничих запасів на підприємстві. *Наука й економіка*. 2014. № 3. С. 64-67. 6.
27. Лежненко Л.І., Ломова І.О. Теоретичні аспекти удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів. *Молодий вчений*. 2014. № 5(08). С. 122-126
28. Бойцова М., Маханько О., Клиженко Я.Усе про облік запасів. 2е вид., перероб. і доп. Х.: Фактор, 2014. 160 с.
29. Світлична В.Ю. Актуальні проблеми організації і ведення обліку виробничих запасів підприємствами України URL: http://www.economyconfer.com.ua/full_article/716(дата звернення: 12.04.2023).

30. Коблянська Г.Ю., Ревенко К.О. Порівняльна характеристика ПСБО 9 «Запаси» і МСБО 2 «Запаси». *Економіка: теорія та практика*. 2014. № 2. С. 50–56.
31. Васькович І. М. Організація бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу в Україні. *WORLD SCIENCE*. 2018. № 1 (29). С. 11–14.
32. Вороная Н., Нестеренко М., Чернишова Н. Запаси та їх класифікація. *Податки та бухгалтерський облік*. 2018. № 50. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/june/issue-50/article-37370.html> (дата звернення: 10.04.2023).
33. Лубенченко О., Лаптева О. Організація обліку на підприємствах малого бізнесу та її вдосконалення. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Серія: Економіка і управління*. 2016. Вип. 37. С. 178–187.
34. Подмешальська Ю. В., Зайберт Є. К. Облік виробничих запасів. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. С. 7–15.
35. Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романів Р.В. Бухгалтерський облік : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2016. 424 с.
36. Аудит : підручник / О.А. Петрик та ін. Київ : КНЕУ, 2015. 498 с.
37. Садовська І.Б., Божидарнік Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2013. 688 с.
38. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Полтава: РВВ ПДАА, 2014. 358 с.
39. Лищенко О. Г., Сердюк Є. М. Управління виробничими запасами: обліковоаналітичне забезпечення. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/53.pdf (дата звернення: 09.04.2023).
40. Матрос О.М. Виробничі запаси підприємства в контексті управлінського обліку. *Східна Європа: Економіка, бізнес та управління*. Випуск 3 (08) 2017. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Matros-O.-M..pdf> (дата звернення: 08.04.2023).

41. Осадча Г.Г., Щербатюк І.С. Методологічні підходи управління виробничими запасами. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. Випуск 19. 2018. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr/89.pdf (дата звернення: 07.04.2023).

42. Сначов М. П., Абакумова Ю. С. Нормування виробничих запасів у структурних підрозділах залізниці. *Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту»*. 2012. Вип. 4. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/3738/1/Snachov.pdf> (дата звернення: 09.04.2023).

43. Топоркова О.А., Савчук Л.М., Сокиринська І.Г. Управління запасами та організація їх обліку на залізничному транспорті. *Економічний вісник*. 2016. №3. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2016/3/EV20163_100-107.pdf (дата звернення: 08.04.2023).

44. Звітність та дані про підприємство ПрАТ «Оболонь» URL: <https://obolon.ua/ua/about/shareholders> (дата звернення: 10.04.2023).

45. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства Фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 07.04.2023).

46. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Міністерства Фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07> (дата звернення: 07.04.2023).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 - Характеристика форм первинних документів для обліку запасів на ПрАТ «Оболонь»

№ форми 1	Назва форми 2	Характеристика 3
М-1	Журнал обліку вантажів, що надійшли	Застосовується для обліку та контролю за надходженням та оприбуткуванням матеріальних цінностей
М-2а	Акт списання бланків довіреностей	Складається не рідше одного разу на квартал із зазначенням їх нумерації і кількості
М-3	Журнал реєстрації довіреностей	Застосовується для реєстрації виданих довіреностей та розписки про їх одержання
М-4	Прибутковий ордер	Застосовується для обліку матеріалів, які надходять на підприємство від постачальників чи з переробки
М-7	Акт про приймання матеріалів	Застосовується для оформлення приймання матеріальних цінностей, які мають кількісні та якісні розбіжності з даними супровідних документів постачальника; складається також при прийманні матеріалів, які прибули без документів
М-8	Лімітно-забірна картка	Використовуються для оформлення відпуску матеріалів, що систематично витрачаються при виготовленні продукції; для багаторазового відпуску одного номенклатурного номера матеріалів на один місяць
М-9	Лімітно-забірна картка	Використовуються для оформлення відпуску матеріалів, що систематично витрачаються при виготовленні продукції; для чотирьохразового відпуску лімітованих матеріалів, що відносяться на один вид витрат (замовлення на один місяць та на різноманітні види витрат (замовлень).
М-10	Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів	Використовується для обліку відпуску матеріалів понад встановленого ліміту або при заміні матеріалів і є основою для списання матеріалів зі складу
М-11	Накладна вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів»;	Використовується для обліку руху матеріальних цінностей в середині підприємства та їх відпуску господарствам свого підприємства, що розташовані за межами його території, а також стороннім організаціям
М-12	Картка № складського обліку матеріалів	Застосовується для обліку руху матеріалів на складі за кожним сортом, видом та розміром, заповнюється на кожний номенклатурний номер матеріалу і ведеться матеріально відповідальною особою
М-13	Реєстр №_ приймання-здачі документів	Застосовується для реєстрації прибутково-видаткових документів, які здаються до бухгалтерії
М-14	Відомість обліку залишків матеріалів на складі	Ведеться на підприємствах (в організаціях), які обліковують матеріали за оперативно-бухгалтерським методом
М-15	Акт про приймання устаткування	Використовується для оформлення устаткування, що надійшло на склад для встановлення
М-15а	Акт приймання - передачі устаткування до монтажу	Якщо в момент надходження устаткування монтажу організація ще не намічена або не приступила до роботи,

		наступна передача їй обладнання оформляється Актом за формою № М-15а
М-16	Матеріальний ярлик	Призначений для характеристики матеріалів кожного номенклатурного номера, що знаходиться в місцях зберігання
М-17	Акт № про виявлені дефекти устаткування	На дефекти, що виявляються в процесі ревізії, монтажу або випробування устаткування, складається Акт за формою № М-17
М-18	Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від установлених норм запасу	Використовується для контролю за відхиленням фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу і для контролю залишків матеріалів, що знаходяться без руху
М-19	Матеріальний звіт	Застосовується в будівельних організаціях у тих випадках, коли матеріально відповідальною особою є начальник ділянки (виконавець робіт)
М-21	Інвентаризаційний опис« »	Складається при знятті натуральних залишків в товарно-матеріальних цінностей по кожному окремому складу, ділянці, об'єкту, які знаходяться у матеріально-відповідальних осіб
М-23	Акт № про витрату давальницьких матеріалів	Застосовується для оформлення витрат матеріалів відкритого зберігання, які належать замовнику, але витрачаються будівельною або монтажною організацією, яка виконує роботи
М-26	Картка обліку устаткування для установа	Картку складають у відділі обладнання або бухгалтерії підприємства, яке будується (або у відділі капітального будівництва діючого підприємства)
М-28	Лімітно-забірна картка №	Форма М-28 призначена для відпуску матеріалів на будівельні об'єкти ведеться протягом усього періоду

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 - Графік надходження до бухгалтерії первинних документів з обліку сировини і матеріалів

Найменування первинного документа	Складання і передача документу		Обробка документа		Обробка і узагальнення даних в бухгалтерії	
	Відповідальний за складання і передачу документа	Строк передачі документа	Служба, що прийняла документ	Коли і кому передається	Обробка документа і узагальнення даних	Кому і коли передається документ
Рахунок постачальника	Касир-інкасатор	В день отримання	Відділ матеріально-технічного постачання	Щодня до бухгалтерії	Оплата або підготовка відмови від оплати	На другий день після отримання матеріалів завскладом
Прибутковий ордер	Відділ матеріально-технічного постачання	Кожного 1-го, 4,8 і т.д.	Завскладом на час надходження матеріалів числа	Бухгалтерії кожного 5,9,13-го числа	Контроль за змістом, визначенням цін, запис	Обчислювальний центр, другого дня після одержання
Накладна вимога	Завідуючий складом	Щодня	Відділ матеріально-технічного постачання	Бухгалтерії наступного дня після отримання	Контроль визначенням цін, запис до регістрів	Обчислювальний центр другого дня після одержання
Лімітно-забірна картка	Завідуючий складом	щодня	Відділ матеріально-технічного постачання	Бухгалтерії наступного дня після отримання	Контроль за правильністю оформлення, запис до регістрів	Обчислювальний центр

Джерело: побудовано автором на основі [1;2]

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 - Відображення в бухгалтерському обліку результатів інвентаризації запасів

№з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредет
Виявлено нестачу			
а) списання нестачі запасів в межах норм			
1	Списано облікову вартість запасів, яких не вистачає	91	20
2	Відображення податкового кредиту	949	641
б) списання нестачі запасів понад норми			
1	Списано облікову вартість запасів, яких не вистачає	947	20
2	Віднесено на витрати звітного періоду суму податкового кредиту запасів, яких не вистачає	949	641
3	Списано нестачу на фінансовий результат	971	947
4	Списано податковий кредит на фінансовий результат	791	949
5	Відображено в за балансовому обліку невідшкодовані нестачі	791	949
6	Відображено виникнення дебіторської заборгованості та доходу після встановлення винної особи на загальну суму відшкодування шкоди	375	716
7	Списано із за балансового обліку суму нестачі	-	072
8	Відображено утримання суми відшкодування шкоди із заробітної плати винної особи	661	375
9	Відображено суму, що підлягає перерахуванню до бюджету	716	641
10	Відображено дохід від раніше списаних активів на фінансовий результат	716	791
Виявлено надлишок			
1	На вартість виявлених надлишків запасів	20	719
2	Списано на фінансовий результат	719	791